

Міністерство освіти і науки України
Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя
Факультет філології, історії та політико-юридичних наук
Кафедра прикладної лінгвістики

ОПП «Германські мови та літератури
(переклад включно)»

В11.043 Германські мови та літератури
(переклад включно), перша – німецька

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття освітнього ступеня магістр

**"Лексико-граматичні особливості текстів новин
німецького сайту tagesschau.de"**

студентки
Степанчук Марії Олександрівни

Науковий керівник
Лепухова Наталія Іванівна
канд. філол. наук., доцент

Рецензенти:
Близнюк Людмила Миколаївна,
канд. філол. наук, доц.,
доцент кафедри німецької філології
Волинського національного університету
імені Лесі Українки
Петрукович Світлана Вікторівна,
канд. пед. наук, доц.,
доцент кафедри прикладної лінгвістики

Допущено до захисту
Завідувач кафедри
Тетяна Григорівна ЧУВАКОВА
канд. пед. наук, доцент

(підпис)

(дата)

Ніжин – 2025

АНОТАЦІЯ

Магістерська робота присвячена аналізу лексико-граматичних особливостей німецькомовних новинних текстів на матеріалі інформаційного ресурсу *tagesschau.de*. У дослідженні уточнено теоретичні засади медіалінгвістики та визначено структурно-комунікативні параметри новинного дискурсу. Здійснено лексико-граматичний аналіз текстів, що виявив провідні мовні засоби – термінологічну лексику, запозичення, мовні кліше, *Konjunktiv I*, безособові конструкції, інверсію та складні речення. Доведено, що новини *tagesschau.de* відзначаються високою стандартизацією, точністю й нейтральністю викладу, тому лексико-граматичні засоби функціонують у взаємодії, забезпечуючи когерентність і достовірність повідомлення. Отримані результати поглиблюють розуміння структурної організації німецькомовного медіадискурсу. Висновки дослідження можуть бути використані у подальших студіях із медіалінгвістики, стилістики та перекладознавства.

Ключові слова: лексико-граматичний аналіз, медійна лінгвістика, нейтральність, німецька мова, новинний дискурс, *tagesschau.de*.

ABSTRACT

The master's thesis is devoted to the analysis of lexical and grammatical features of German-language news texts based on materials from the information resource *tagesschau.de*. The theoretical foundations of media linguistics are examined, and the structural and communicative parameters of news discourse are identified. A lexical-grammatical analysis of the texts has been carried out, which revealed the key linguistic means, including terminological vocabulary, borrowings, language clichés, the use of *Konjunktiv I*, impersonal constructions, inversion, and complex sentences. It is proven that news texts on *tagesschau.de* are characterized by a high degree of standardization, precision, and stylistic neutrality; therefore, lexical and grammatical means function in interaction, ensuring the coherence and reliability of the message. The obtained results contribute to a deeper understanding of the structural organization of German-language media discourse. The conclusions of the study may be applied in further research in media linguistics, stylistics, and translation studies.

Keywords: lexical and grammatical analysis, media linguistics, neutrality, German language, news discourse, *tagesschau.de*.

ЗМІСТ

ВСТУП	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЛЕКСИКО-ГРАМАТИЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ НОВИННИХ ТЕКСТІВ	10
1.1. Теоретичні підходи до визначення медійного дискурсу та його специфіки	10
1.2. Лексичні й граматичні особливості новинних текстів у працях вітчизняних і зарубіжних дослідників	13
1.3. Жанрово-тематична специфіка новинного контенту tagesschau.de	18
1.4. Методологія дослідження текстів новинного контенту tagesschau.de	19
1.4.1. Дескриптивний метод і процедура його застосування	19
1.4.2. Систематизація результатів дослідження	24
Висновки до Розділу 1	26
РОЗДІЛ 2. ЛЕКСИКО-ГРАМАТИЧНИЙ АНАЛІЗ НОВИННИХ ТЕКСТІВ НІМЕЦЬКОМОВНОГО ІНФОРМАЦІЙНОГО РЕСУРСУ TAGESSCHAU.DE	28
2.1. Лексичні параметри новинних повідомлень	29
2.1.1. Термінологічна лексиката її функції в текстах новин	29
2.1.2. Запозичення та їх функціональна роль	30
2.1.3. Неологізми як відображення динаміки сучасного медійного дискурсу	33
2.1.4. Мовні кліше та стереотипні конструкції	36
2.2. Граматичні особливості німецькомовних новин	41
2.2.1. Пасивні конструкції як засіб формування офіційно-нейтрального стилю	41
2.2.2. Використання безособових конструкцій	44
2.2.3. Konjunktiv I як граматичний засіб непрямой мови	47

2.2.4.Інверсія як синтаксичний засіб актуалізації повідомлення	50
2.2.5. Партиципні конструкції як засіб синтаксичної компресії тексту	52
2.2.6. Складні речення у структурі новинних текстів	56
Висновки до Розділу 2	60
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ	63
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	66
ДОДАТКИ	72

ВСТУП

Сучасний медійний простір є одним із найдинамічніших середовищ розвитку мови, де відбуваються «інтенсивні процеси стандартизації, оновлення лексики та формування нових синтаксичних моделей» [3]. Новинний дискурс, як основний жанровий різновид медійного мовлення, відображає не лише зміст інформаційної картини світу, а й тенденції розвитку національної мови, зокрема її граматичної системи, словотворчих і лексико-семантичних процесів.

Мова засобів масової інформації посідає особливе місце в системі сучасної комунікації, тому вона тривалий час перебуває в центрі уваги лінгвістики (С. І. Потапенко [22], Н. М. Талавіра [26], О. М. Щербак [33], О. М. Яницька [35], А. Г. Ярова [36] та ін.). Попри те, що новини інформаційного ресурсу *tagesschau.de* є частиною німецької суспільної телерадіокомпанії *ARD*, яка виступає одним із провідних джерел суспільно-політичних новин і водночас зразком сучасної німецької новинної мови, вони залишилися поза увагою науковців.

Актуальність дослідження зумовлена потребою комплексного опису мовних закономірностей німецького новинного дискурсу в контексті загального розвитку інформаційного суспільства, а також недостатньою кількістю робіт, присвячених саме системному аналізу лексичних і граматичних особливостей новин ресурсу *tagesschau.de*.

Мета магістерської роботи полягає у комплексному дослідженні лексико-граматичних особливостей новинних текстів німецького інформаційного ресурсу *tagesschau.de* та визначенні їхніх характеристик у межах сучасного медійного дискурсу.

Для досягнення поставленої мети передбачено розв'язання **таких завдань:**

- узагальнити теоретичні підходи до трактування медійного дискурсу та з'ясувати специфіку новинних текстів;
- визначити жанрово-тематичні параметри новинного контенту

tagesschau.de;

- обґрунтувати методологію дослідження та описати застосування дескриптивного методу й процедур систематизації фактичного матеріалу;
- здійснити лексичний та граматичний аналіз новинних текстів;
- провести кількісний та частотний аналіз уживання лексико-граматичних засобів у вибірці новин tagesschau.de.

Об'єктом дослідження є тексти новин інформаційного ресурсу tagesschau.de. **Предметом** – лексико-граматичні засоби, що формують структурно-комунікативну організацію текстів новин інформаційного ресурсу tagesschau.de.

Методологічну основу роботи становлять дескриптивний метод, метод кількісного аналізу та прийоми систематизації мовних одиниць.

Матеріалом дослідження слугують 100 новинних повідомлень новинного контенту tagesschau.de.

Практичне значення дослідження полягає у можливості використання його результатів у курсах медіалінгвістики, стилістики німецької мови, теорії й практики перекладу, а також у підготовці фахівців у галузі журналістики та масової комунікації.

Структура магістерської роботи відповідає логіці дослідження та складається зі вступу, двох розділів, висновків до кожного з них, загальних висновків, списку використаних джерел і додатків. **У вступі** обґрунтовується актуальність теми, визначаються об'єкт, предмет, мета й завдання дослідження, описуються методи та окреслюється наукова новизна й значення роботи.

Перший розділ присвячено вивченню медійного дискурсу та методологічному обґрунтуванню дослідження. **Другий розділ** містить лексико-граматичний аналіз новинних текстів tagesschau.de із відповідною кількісною й функціональною інтерпретацією результатів.

Загальні висновки узагальнюють результати дослідження, визначають значення лексико-граматичних засобів у побудові новинних повідомлень інформаційного ресурсу tagesschau.de. та окреслюють перспективи подальших

наукових розвідок.

Список використаної літератури складається з 63 джерела українською, німецькою та англійською мовами.

Додатки, сформовані автором, містять діаграми, що відображають головні лексичні та граматичні засоби структурування новин ресурсу.

Загальний обсяг роботи становить 73 сторінки, з них основного тексту 65 сторінок.

Апробація результатів роботи. Основні положення та результати магістерського дослідження було апробовано у статті, трьох тезах та двох виступах на конференціях.

Стаття: Степанчук М.О. Функції інверсії як синтаксичного механізму актуалізації інформації в текстах новин сайту tagesschau.de. *Вісник студентського наукового товариства: збірник наукових праць здобувачів I-III рівнів вищої освіти* / за заг. ред. О. В. Лісовця. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2025. Вип. 33. С. 76-78.

Тези: 1. Степанчук М. О. Функціонування дієслів мовлення в текстах новин. *Юність науки – 2025 : зб. тез доп. XV Міжнар. наук.-практ. конф. студентів, аспірантів і молодих учених* (Чернігів, 23–24 квіт. 2025 р.). Чернігів : НУ «Чернігівська політехніка», 2025. С. 686–687.

2. Степанчук М.О., Щербак О.М. Лінгвориторична роль KONJUNKTIV I у текстах німецькомовних інтернет-новин. *Збірник тез доповідей XXI Міжнародної науково-практичної конференції «Modern technologies and science: problems, new and relevant developments»*, 26-28 травня, 2025. Сарагоса, Іспанія. С. 217-219.

3. Степанчук М.О. Складні речення у структурі німецькомовних новинних текстів. *Збірник тез доповідей XVI Міжнародної науково-практичної конференції «Conceptual framework and dynamics of the development of science»*, 15-17 грудня, 2025. Мюнхен, Німеччина. С. 230-232.

Конференції: 1. XXI Міжнародна науково-практична конференція «Modern technologies and science: problems, new and relevant developments», 26-

28 травня, 2025. Сарагоса, Іспанія. Тема доповіді: Лінгвориторична роль KONJUNKTIV I у текстах німецькомовних інтернет-новин.

2. XVI Міжнародна науково-практична конференція «Conceptual framework and dynamics of the development of science», 15-17 грудня, 2025. Мюнхен, Німеччина. Тема доповіді: Складні речення у структурі німецькомовних новинних текстів.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЛЕКСИКО-ГРАМАТИЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ НОВИННИХ ТЕКСТІВ

1.1. Теоретичні підходи до визначення медійного дискурсу та його специфіки

У сучасній лінгвістиці термін «дискурс» розглядається як «багатовимірне поняття» [22], що охоплює «не лише «сукупність текстів, а й комунікативні практики» [33] та соціальні контексти їхнього функціонування [13; 20; 24; 31; 45]. Т. ван Дейк визначає дискурс як «комунікативну подію, що відбувається між мовцем, слухачем (спостерігачем та ін.) у процесі комунікативної дії в певному часовому, просторовому та ін. контексті» [56, с. 42]. За М. Фуко, дискурс є «історично зумовленою системою висловлювань, яка формує й упорядковує знання» [42, с.49]. Таким чином, дискурс відображає не лише мовні засоби, а й соціальні та ідеологічні відносини, що впливають на формування суспільних уявлень.

У сучасних гуманітарних дослідженнях дискурс часто тлумачать як динамічну єдність тексту та соціального контексту його продукування і сприйняття [22; 41, с. 6]. В українській лінгвістиці, зокрема у працях О. Селіванової, дискурс визначається як «комунікативний процес, що реалізується у текстах і залежить від екстралінгвальних чинників – соціальних, культурних, прагматичних» [57]. На цьому тлі медійний дискурс можна визначити як сукупність текстів і комунікативних практик мас-медіа, спрямованих на інформування, формування та вплив на суспільну думку. За словами Г. Баєра, медійний дискурс «структурує публічну комунікацію та визначає способи інтерпретації суспільно значущих подій» [38, с. 15]. Таким чином, вивчення медійного дискурсу полягає не лише в аналізі мовних засобів, але й жанрових характеристик, комунікативних стратегій та соціально-політичного контексту функціонування ЗМІ.

Суучасними лінгвістами медійний дискурс розглядається як особливий

вид інституційного дискурсу, що виникає у сфері масових комунікацій і відображає взаємодію мови, суспільства та технологій. За визначенням Т. ван Дейка, медійний дискурс – це «комплекс комунікативних практик і текстів, що реалізуються в медіапросторі та спрямовані на передачу інформації й формування громадської думки» [56, с. 97]. У працях німецьких дослідників (Г. Буркарт, Й. Габермас, М. Лутінбюль) медійний дискурс трактується як інформаційно-комунікативний простір, де реалізуються соціально значущі теми й формується суспільна інтерпретація подій.

Науковці стверджують, що ключовою рисою медійного дискурсу є його публічність і масовість, адже комунікація спрямована на широку аудиторію, незалежно від її освітнього або професійного рівня. Особливе значення має опосередкованість комунікації через технічні засоби (друковані ЗМІ, телебачення, радіо, цифрові платформи) [43; 47; 51], що впливає на «темپ подачі інформації, добір мовних засобів і жанрову структуру текстів» [33, с. 57].

У сучасних лінгвістичних студіях виокремлюють низку характерних рис сучасного медійного дискурсу, що окреслюють специфіку релевантних для нашого дослідження новинних текстів. У першу чергу слід відзначити інформаційність та оперативність, які є базовими ознаками журналістського повідомлення. Як зазначає Г. Баєр, новини мають забезпечувати «швидке, достовірне й точне інформування громадськості про актуальні події» [38, с. 12]. Цей принцип особливо важливий для онлайн-платформ на кшталт *tagesschau.de*, де «часовий фактор відіграє ключову роль для конкурентоспроможності медіа» [18, с. 248].

По-друге, суттєвою рисою є стислість і стандартизованість мови. У працях К. Фрідріха та М. Ліппмана наголошено, що традиції німецької новинної журналістики спираються на використання «уніфікованих лексико-граматичних моделей, зокрема на короткі синтаксичні конструкції, домінування простих речень та пасивного стану (*wird berichtet, wurde angekündigt*)» [43, с. 45], що дозволяє «фокусувати увагу на фактах, а не на діях мовця» [49, с. 61].

Важливу роль відіграє також Konjunktiv I, який, як зазначається в словнику Duden, «виконує функцію передавання непрямой мови» й дистанціювання журналіста від змісту повідомлення [59, с. 312].

По-третє, нейтральність і об'єктивність викладу визначають професійний стандарт новинного жанру. Б. Перксен та Й. Дет'єн наголошують, що «суспільно-правові медіа Німеччини (зокрема ARD і ZDF) дотримуються принципу *Fakten vor Meinung* («факти перед думками»), завдяки чому забезпечується довіра аудиторії та мінімізується ризик маніпуляцій» [37].

Окрім того, сучасний медійний дискурс має виразну прагматичну спрямованість. Як підкреслює У. Гепп, «новини не лише інформують, а й формують рамки інтерпретації подій, спрямовуючи увагу суспільства на певні проблеми, акцентуючи пріоритети та тим самим впливаючи на громадську думку» [45, с. 105].

У німецькомовному медійному просторі (Tagesschau.de, ZDF, Deutsche Welle) важливу роль відіграє суворе дотримання журналістських стандартів точності й нейтральності, що знаходить вираження у виборі граматичних форм і синтаксису. Так, використання Konjunktiv I у репортажах і повідомленнях про заяви політиків або офіційних осіб створює ефект дистанціювання та нейтралізації авторської позиції, зберігаючи об'єктивність подачі інформації [34]. Наприклад: «*Der Kanzler erklärte, die Unterstützung werde fortgesetzt*» [tagesschau.de, 24.02.2025] – «Канцлер заявив, що підтримка триватиме» (переклад наш).

Ще однією визначальною рисою новинних текстів, зокрема німецькомовних, є «тенденція до інверсії та використання пасивних конструкцій» [11, с. 215], що дозволяє «фокусувати увагу на факті події, а не на її суб'єкті» [28, с. 161]. Наприклад: «*In Berlin wurde ein neues Gesetz verabschiedet*» [tagesschau.de, 20.03.2025] – «У Берліні було ухвалено новий закон» (переклад наш). Зазначені особливості відображають прагнення до фактологічної точності та імперсональності, які є базовими принципами німецької журналістики [33, с. 45].

Як відомо, жанрова структура медійного дискурсу охоплює інформаційні жанри (Meldung, Nachricht, Bericht), аналітичні (Kommentar, Analyse, Interview) та публіцистично-художні (Reportage, Feature). У новинному жанрі домінує функція інформування, що визначає характер лексики: переважання нейтральної, термінологічної та фактологічної лексики, обмежене використання емоційно-оцінних одиниць.

У сучасному цифровому медійному просторі, зокрема на платформі tagesschau.de, спостерігається «мультимодальність дискурсу: текст супроводжується відео, інфографікою, інтерактивними елементами, що розширює можливості комунікації й впливає на структуру тексту» [33, с. 49]. Цей полікодовий характер сучасних новин підсилює вплив на аудиторію та формує нові стандарти лаконічності й точності викладу.

Отже, медійний дискурс у німецькомовному контексті можна визначити як інформаційно-комунікативний простір, що поєднує вербальні та невербальні засоби для оперативного та об'єктивного висвітлення суспільно значущих подій. Його специфіка зумовлена прагненням до фактологічної точності, нейтральності викладу та активним використанням мовних структур, що забезпечують інформаційну стислість і зрозумілість для широкої аудиторії.

1.2. Лексичні й граматичні особливості новинних текстів у працях вітчизняних і зарубіжних дослідників

У сучасних академічних колах вивчення мови медіа постає одним із основних напрямів лінгвістики дискурсу, адже новинні тексти «виконують не лише інформативну, а й соціально-регулятивну функцію» [38, с. 36]. Серед зарубіжних дослідників, що зробили вагомий внесок у дослідження мовних особливостей медіадискурсу, варто відзначити П. Шародо (P. Charaudeau), М. Лугінбюля (M. Luginbühl) та Г. Буркгарта (G. Burkhardt). Французький дослідник Патрік Шародо трактує новинний дискурс як «різновид публічної інституційної комунікації, що зумовлена соціокультурними чинниками» [40, с. 41]. Він підкреслює, що «журналістська мова є не лише інструментом

передавання фактів, а й способом конструювання суспільної реальності через мовні стратегії» [40, с. 42]. На думку науковця, «вибір лексичних та синтаксичних засобів у новинах безпосередньо залежить від соціальних очікувань аудиторії та прагматичних настанов редакцій» [там само].

Проблематика лексико-граматичних характеристик новинних текстів належить до центральних тем сучасної лінгвістики медіа та активно розробляється як у зарубіжних, так і у вітчизняних наукових студіях. У фокусі досліджень перебувають насамперед мовні засоби, що забезпечують точність, лаконічність, оперативність та нейтральність повідомлень. Окрім того, фахівці у галузі медіа лінгвістики вивчають ті особливості текстотворення, які відрізняють новини від інших жанрів медійного дискурсу.

Ми поділяємо думку німецького дослідника медійного дискурсу М. Лімпманна, який зазначає, що «новинний текст є сконструйованою комунікативною подією, де форма і зміст взаємопов'язані й підпорядковані інформативній функції» [49, с. 17]. Науковець підкреслює важливість «макроструктури новин, зокрема заголовка, лід-абзацу та основної частини, що забезпечують швидке сприйняття ключових фактів» [там само].

Швейцарський лінгвіст Мартін Лугінбюль досліджує специфіку німецькомовних інформаційних повідомлень, наголошуючи на ролі стандартизованих синтаксичних структур. Він показує, що «характерними ознаками новин є лаконізм, домінування простих активних та пасивних речень, використання формулювань, що передають подію у вигляді факту без коментаря автора» [50, с. 89–90].

Німецький дослідник Гюнтер Буркгарт акцентує на «функції нейтральності й дистанціювання журналістського викладу, що досягається завдяки системному використанню Konjunktiv I та безособових конструкцій, які створюють ефект відстороненості автора від висловлювання» [39, с. 57]. Такі граматичні засоби відповідають журналістському стандарту *Fakten vor Meinung* («факти перед думками») і дозволяють підтримувати об'єктивність новинного контенту. Приклад типової конструкції у німецькомовних новинах зафіксовано

у реченні: «*Der Minister sagte, die Verhandlungen seien noch nicht abgeschlossen*» [tagesschau.de, 12.12.2024] – «*Міністр заявив, що переговори ще не завершено*» (переклад наш). Цей зразок демонструє вживання Konjunktiv I у непрямій мові для маркування повідомлення як цитати й для дистанціювання журналіста від висловлюваної позиції.

Аналіз наукових джерел свідчить, що проблематика лінгвістичних рис новинного дискурсу стала важливим об'єктом дослідження не лише зарубіжних, а й українських науковців. Ці напрацювання формують методологічну базу для вивчення німецькомовного медійного контенту, зокрема матеріалів порталу tagesschau.de.

В українському мовознавстві ця тематика представлена низкою досліджень, які окреслюють структурно-функціональні особливості медійних текстів. Так, О. Боднар та О. Кушнірчук у праці «Лінгвориторична організація німецьких та українських медійних текстів» аналізують реалізацію риторичних стратегій у новинах та підкреслюють значення «нейтральності, фактологічності й опори на аргументативну логіку» [3].

О.М. Щербак у дисертації «Дискурс німецькомовних інтернет-новин: лінгвориторичний аспект» ґрунтовно описала не лише риторичний аспект інтернет-новин, а й граматичні засоби новинного дискурсу: пасивні конструкції, інверсію, уживання Konjunktiv I для відтворення непрямой мови та демонстрації відстороненої позиції автора [33].

Дослідження І. Мариненка та Т. Мельниченка про порушення словотвірних і морфологічних норм у стрічках новин дає змогу порівняти високу мовну стандартизованість німецьких ЗМІ з іншими форматами медіа [17].

Проблема компактності й інформативності медійних текстів детально розкрита у праці М. Навальної, Н. Костусяк, О. Межова, які вказують на активне використання субстантивно-атрибутивних моделей вторинної номінації (*Energiekrise, Flüchtlingspolitik, Sicherheitslage*), що підвищують економність повідомлення [19].

Робота Л. Архипенко про функціонування англіцизмів у медіатекстах дозволяє зіставити глобалізаційні впливи на українську та німецьку журналістику [2], а результати дослідження Н. Талавіри щодо композиційних моделей англomовних новинних текстів дають можливість порівняти їх із структурними шаблонами німецьких онлайн-новин [26].

Соціокультурний контекст роботи журналістських медіа висвітлено у статті Є. Лук'янова [16] про деколонізацію медіапростору, що актуалізує питання балансу між нейтральністю та суспільними очікуваннями в політично чутливих темах.

Дослідження лексико-граматичних особливостей новин демонструють міждисциплінарний підхід: поєднання лінгвістики, риторики, соціології та медіазнавства, що відображено у Таблиці 1.2. Вивчення як іноземних, так і українських авторів створює методологічне підґрунтя для аналізу сучасного медіадискурсу, зокрема німецькомовного.

Таблиця 1.2.1: Узагальнення основних зарубіжних і вітчизняних підходів у дослідження медіалінгвістики

Країна	Основний фокус дослідження	Ключові поняття / терміни	Внесок у розвиток медіалінгвістики
Нідерланди	Макроструктура новин Соціокультурний контекст	Заголовок – лід – основна частина; когнітивна структура тексту	Сформульовано модель інформаційної організації новинного повідомлення
Франція	Риторика медіа Соціокультурний контекст	Публічна інституційна комунікація; конструювання соціальної реальності	Визначено соціокультурну зумовленість журналістської мови
Швейцарія	Синтаксис новин Структура новин	Стандартизовані синтаксичні структури; активний/пасивний стан; лаконізм	Окреслено граматичні маркери нейтральності та фактологічності
Німеччина	Лінгвориторика Запозичення в медіатекстах	Konjunktiv I; безособові конструкції; <i>Fakten vor Meinung</i>	Встановлено граматичні стратегії дистанціювання автора Виявлено вплив риторики на текстопобудову новин
Україна	Лінгвориторика	Пасивний стан, інверсія,	Виявлено глобалізаційні

	Композиційна структура Соціокультурний контекст Запозичення в медіатекстах	Konjunktiv I Субстантивно-атрибутивні моделі (<i>Energiekrise, Flüchtlingspolitik</i>)	впливи на журналістику Підкреслено етичний аспект нейтральності в медійному дискурсі Встановлено граматичні маркери нейтральності та факто логічності
--	--	--	---

Джерело: сформовано автором

У працях сучасних українських лінгвістів новинні тексти розглядаються не лише як відображення реальних подій, а й як інструмент формування суспільних оцінок. Так, зазначається, що відбір лексики та граматичних засобів може впливати на інтерпретацію фактів (О. Сербенська, Н. Кондратенко). У цьому контексті важливим завданням є виявлення прихованих прагматичних маркерів, що часто маскуються під нейтральну подачу інформації.

Порівняльні студії засвідчують, що незалежно від країни основними рисами новинного тексту залишаються: інформативність та фактографічність, лаконізм і синтаксична простота, нейтральність оцінки, стандартизована структура, що полегшує сприйняття повідомлення. Як зарубіжні, так і вітчизняні дослідники новинного дискурсу однакові у визначенні основних параметрів тексту новини, які представлені у Таблиці 2.2.

Таблиця 1.2.2: Основні мовні параметри новинного дискурсу

Параметр	Ключова характеристика	Приклад / Засіб реалізації
Точність (Präzision)	Максимальне узгодження фактів і формулювань	Використання нейтральної лексики; уникання метафор
Лаконічність (Kürze)	Стислість і концентрація змісту	Субстантивно-атрибутивні моделі: <i>Energiekrise, Wirtschaftshilfe</i>
Оперативність (Aktualität)	Швидке реагування на події	Темпоральні дієслівні форми Präsens; короткі абзаци
Нейтральність (Neutralität)	Відсутність оцінки, дистанціювання автора	Konjunktiv I, безособові конструкції, пасивний стан

Джерело: сформовано автором

Таким чином, розглянуті дослідження формують наукове підґрунтя для нашої магістерської роботи, забезпечуючи методологічний інструментарій для

аналізу лексико-граматичних засобів німецькомовного новинного дискурсу.

1.3. Жанрово-тематична специфіка новинного контенту *tagesschau.de*

Онлайн-портал *tagesschau.de* [54], що є цифровим відображенням телевізійної програми Tagesschau громадського мовника ARD [37], посідає провідне місце у німецькому медіапросторі як еталон суспільно-правового (öffentlich-rechtlich) мовлення. Відповідно до стандартів ARD та редакційного статуту portalу, його «контент спрямований на забезпечення достовірного, збалансованого й політично нейтрального висвітлення національних та міжнародних подій» [37].

Дослідники німецької медіасфери підкреслюють, що «жанрово-тематична структура таких суспільно-правових медіа тяжіє до інформаційних форматів, де головним є принцип *Fakten vor Meinung* («факти перед думками»))» [51, с. 74]. Основу контенту становлять короткі новинні повідомлення (*Nachrichtmeldungen*), що відзначаються інформаційною стислістю, стандартизованим синтаксисом та прагматично нейтральною лексикою.

Варто зазначити, що «поряд із базовими новинами портал систематично використовує й аналітичні жанри – репортажі (*Reportagen*), інтерв'ю (*Interviews*), коментарі (*Kommentare*) та довідкові матеріали (*Hintergrundberichte*), які дозволяють розкрити складні соціально-політичні процеси» [37]. За спостереженнями В. Лемке, «для *tagesschau.de* характерна мультимедійна подача: відеосюжети, інтерактивні графіки, подкасти та стрічки у соціальних мережах ARD-aktuell» [48].

Тематичний спектр portalу охоплює насамперед політику та суспільні процеси Німеччини й світу. Особливу увагу приділено внутрішньополітичним подіям (засідання Бундестагу, заяви уряду, партійні дискусії), питанням європейської безпеки, енергетичній політиці, темам міграції та кліматичних змін [46]. Після 2022 року відчутно посилилася увага до висвітлення повномасштабної війни РФ проти України, що вилилося у серію матеріалів про військову, економічну та гуманітарну підтримку України.

Жанрово-тематична специфіка контенту порталу тісно пов'язана із його функцією суспільного мовника: головним завданням є оперативна передача достовірної інформації, а не створення емоційно забарвленого дискурсу. Це проявляється у переважанні дієслів мовлення (*erklären, betonen, hinzufügen, erläutern*), використанні пасивних і модальних конструкцій (*es wird berichtet, soll ... angekündigt haben*), широкому посиленні на офіційні джерела (*Bundesregierung, Robert-Koch-Institut, Bundesamt für Migration und Flüchtlinge*), а також у чіткому розмежуванні фактів і оцінок [51].

Отже, *tagesschau.de* поєднує традиції класичної новинної журналістики з інноваційними мультимедійними форматами, що забезпечує раціонально-логічне сприйняття інформації й довіру з боку аудиторії. Жанрово-тематична структура ресурсу відображає сучасні стандарти інформаційної журналістики Німеччини та залишається важливою моделлю для досліджень медійного дискурсу.

1.4. Методологія дослідження текстів новинного контенту *tagesschau.de*

Методологічний інструментарій дослідження визначено відповідно до мети й завдань магістерської роботи – проаналізувати лексико-граматичні особливості текстів новин німецького сайту *tagesschau.de*. Для досягнення поставленої мети застосовано комплекс методів, які взаємодоповнюють один одного й забезпечують системність дослідження.

1.4.1. Дескриптивний метод і процедура його застосування. Дескриптивний метод є базовим інструментом для лінгвістичних досліджень, оскільки дозволяє об'єктивно зафіксувати й описати мовні явища без втручання дослідника у природну структуру тексту [25, с. 55]. У нашій роботі він буде використаний для системного аналізу лексико-граматичних особливостей німецькомовного новинного дискурсу сайту *tagesschau.de*.

Метою використання дескриптивного методу є виявлення та фіксація лексичних одиниць, типових для новинного стилю; опис функціонування граматичних конструкцій, що забезпечують нейтральність та фактологічність

повідомлення; ідентифікація усталених моделей подачі інформації, характерних для німецькомовних новин.

Дослідження буде здійснюватися у кілька послідовних етапів, що дозволять системно проаналізувати лексико-граматичні особливості німецькомовних новин на сайті *tagesschau.de*.

На першому етапі буде здійснено формування корпусу дослідження. Для цього методом суцільної вибірки буде відібрано новинні тексти з офіційного порталу *tagesschau.de* за визначений період – з 2019 року до 2025 року. У нашому дослідженні ми послуговуємося терміносполученням «суцільна вибірка», оскільки воно використовується більшістю науковців, хоча й зазнає критики. Наприклад, Л. Колібаба у статті «Уникаймо суцільної вибірки!» зазначає, що «словосполука *суцільна вибірка* поширилася в українській мові під впливом російської *сплошная выборка*» [15, с. 152]. Дослідниця пропонує такі варіанти українською мовою, як: «суцільне вибирання (вибір), суцільне відбирання (відбір), суцільне добирання (добір) або суцільне виписування» [15, с. 154].

Нагадаємо, що суцільна вибірка текстів передбачає аналіз усіх новинних матеріалів, що відповідають визначеним часовим та жанровим параметрам. Н. Борисенко зазначає, що «суцільна вибірка передбачає фіксацію всіх випадків появи певного явища» [6, с. 44] на конкретному матеріалі дослідження. Такий підхід є найбільш доцільним у лінгвістичних студіях, спрямованих на виявлення закономірностей функціонування мовних одиниць у певному типі дискурсу.

На нашу думку, на відміну від вибіркових методів, які передбачають аналіз окремих фрагментів, суцільна вибірка забезпечує повноту, репрезентативність і достовірність результатів. Вона дозволяє врахувати всі лексико-граматичні явища, що виявляються у текстах новин незалежно від їхньої частотності чи жанрової приналежності.

Застосування суцільної вибірки уможливило об'єктивне виявлення системних закономірностей, які визначають мовну специфіку німецькомовного

новинного дискурсу. Завдяки цьому дослідник не обмежується аналізом окремих прикладів, а працює з цілісним корпусом текстів, що дає змогу простежити тенденції використання граматичних конструкцій (зокрема Konjunktiv I, пасивного стану, інфінітивних і дієприкметникових форм) та виявити характерні моделі номіналізації, типові для медійного стилю.

Важливою перевагою суцільної вибірки є також можливість кількісної перевірки результатів. Статистичне зіставлення частотності лексичних і граматичних структур дозволяє перейти від описового аналізу до аналітично-інтерпретаційного рівня, що є обов'язковою вимогою сучасних медіалінгвістичних досліджень. Як зазначають Т. ван Дейк, М. Лугінбюль та інші науковці, лише при системному охопленні корпусу текстів можна достовірно визначити параметри стандартизації та нейтральності новинного дискурсу.

Таким чином, використання суцільної вибірки у дослідженні порталу *tagesschau.de* (2019–2025 pp.) забезпечує об'єктивність аналізу, репрезентативність вибірки та наукову достовірність висновків. Вона створює необхідне підґрунтя для подальшого лінгвістичного аналізу, спрямованого на з'ясування мовної специфіки німецьких новин у сучасному європейському інформаційному просторі. До корпусу буде включено матеріали різних жанрових підтипів: термінові повідомлення, аналітичні статті, репортажі та коментарі. Такий підхід дозволить охопити різні формати подання інформації. Загальний обсяг корпусу становитиме не менше ніж 150 текстів, що забезпечить репрезентативність вибірки для подальшого аналізу.

На другому етапі буде проведено відбір і класифікацію лексичних одиниць, характерних для німецькомовного новинного дискурсу. Особливу увагу буде приділено дієсловам мовлення, які забезпечують точну передачу позиції джерел інформації та підтримують офіційно-нейтральний тон повідомлень, наприклад: *sagen* / «казати, заявляти», *erklären* / «пояснювати, заявляти», *betonen* / «наголошувати», *hinzufügen* / «додавати», *berichten* / «повідомляти, звітувати», *mitteilen* / «повідомляти», *ankündigen* /

«оголошувати», *bestätigen* / «підтверджувати», *warnen* / «попереджати». Аналіз уживання цих дієслів дозволить простежити механізми репрезентації джерел інформації та способи збереження дистанції між журналістом і повідомлюваним змістом.

Окремо буде виокремлено номінативні групи та складені іменні конструкції, які забезпечують стислість і стандартизованість новинних заголовків та лідів, наприклад: *Friedensgespräche in Berlin* / «Мирні переговори в Берліні», *Neues Gesetz zur Migration* / «Новий закон щодо міграції», *Treffen der Außenminister* / «Зустріч міністрів закордонних справ». Також буде здійснено аналіз сталих словосполучень і термінологічних поєднань, що маркують тематичну спрямованість матеріалів, зокрема: *Sicherheitskonferenz* / «конференція з безпеки», *Waffenlieferungen* / «постачання озброєння», *Koalitionsbeschluss* / «коаліційне рішення», *humanitäre Hilfe* / «гуманітарна допомога», *militärische Unterstützung* / «військова підтримка». Узагальнення зібраного матеріалу дасть змогу виявити домінантні змістові акценти та окреслити характерні стилістичні риси німецькомовних новинних текстів.

На третьому етапі буде досліджено граматичні конструкції, що визначають специфіку німецькомовного новинного дискурсу. Основна увага буде зосереджена на вживанні *Konjunktiv I* як основного засобу передачі непрямої мови та маркера дистанційованості автора від цитованої інформації, наприклад: „*Der Kanzler sagte, die Entscheidung sei notwendig*“ / «Канцлер заявив, що рішення є необхідним», „*Die Regierung erklärte, die Maßnahmen würden fortgesetzt*“ / «Уряд заявив, що заходи буде продовжено», „*Der Minister betonte, „Der Präsident sagte, die Verhandlungen liefen weiter*“ / «Президент заявив, що переговори тривають».

Крім того, буде проведено аналіз уживання пасивних форм, що створюють ефект безособовості та підкреслюють об'єктивність викладу, наприклад: „*Es wird berichtet, dass ...*“ / «повідомляється, що ...», „*Der Vertrag wurde unterzeichnet*“ / «договір було підписано», „*Die Entscheidung wurde getroffen*“ / «рішення було ухвалено», „*Die Maßnahmen wurden beschlossen*“ /

«заходи було ухвалено», „Mehrere Personen wurden verletzt“ / «кілька осіб було поранено», „Die Ergebnisse wurden überprüft“ / «результати було перевірено».

Особливу увагу буде приділено дісприкметниковим та інфінітивним конструкціям, які сприяють компактності й динамічності викладу, наприклад: „Bei der Sitzung beschlossen“ / «ухвалено на засіданні», „Von der Regierung angekündigt“ / «оголошено урядом», „In Berlin gestartet“ / «розпочато в Берліні», „Von Experten bestätigt“ / «підтверджено експертами», „Nach Angaben der Polizei eingeleitet“ / «розпочато за даними поліції», „Zu prüfen geplant“ / «заплановано до перевірки». Процедури дескриптивного методу дослідження унаочнено на Блок-схемі 1.

Блок-схема 1. Процедури дескриптивного методу дослідження

Джерело: сформовано автором

Завдяки послідовному застосуванню цих процедур буде систематично виявлено та описано стандартизовані лексико-граматичні моделі німецькомовного новинного дискурсу, що використовуються на порталі *tagesschau.de*. Отримані результати слугуватимуть основою для подальшого риторико-лінгвістичного аналізу та зіставлення із міжнародними журналістськими стандартами.

1.4.2. Систематизація результатів дослідження. На наступному етапі дослідження буде проведено систематизацію та опис зібраних даних, що дозволить зробити висновки про специфіку лексико-граматичних засобів німецькомовного новинного дискурсу на сайті *tagesschau.de*.

У процесі систематизації лексичні та граматичні засоби буде згруповано за їхніми функціонально-комунікативними ознаками, такими як: передача фактичної інформації; цитування першоджерел і відтворення позиції учасників подій; вираження прогнозів або припущень. Таке групування дозволить чітко окреслити роль кожного типу мовних засобів у побудові новинного тексту та забезпечить можливість виявлення закономірностей їхнього функціонування.

Для підвищення наукової обґрунтованості результатів буде здійснено кількісний аналіз: буде створено таблиці та статистичні розподіли, що відображатимуть частотність уживання певних граматичних конструкцій, зокрема Konjunktiv I порівняно з дійсним способом у прямих та непрямих цитатах. Це дозволить встановити, наскільки послідовно німецькі новини дотримуються традиційної моделі відтворення чужого мовлення й підтримання нейтральності.

Далі отримані результати буде зіставлено з напрацюваннями вітчизняних і зарубіжних дослідників, серед яких: М. Лугінбюль, який акцентує увагу на синтаксичній стандартизації німецькомовних новин; Г. Буркгард, що підкреслює значення використання Konjunktiv I для забезпечення об'єктивності й дистанційованості викладу; О. Боднар та О. Щербак, які досліджують риторико-лінгвістичні та жанрові особливості німецькомовних і українських новинних текстів. Таке порівняння дозволить виявити спільні та відмінні риси

між практиками сучасних німецьких медіа та описами, запропонованими у науковій літературі.

Завершальним етапом дослідження стане інтерпретація отриманих результатів у контексті специфіки новинного дискурсу, що дозволить не лише описати зафіксовані лексико-граматичні особливості, але й пояснити їхню комунікативну функцію та роль у формуванні жанрових стандартів новин.

У процесі цього етапу буде визначено функціональне навантаження виявлених лексико-граматичних конструкцій у забезпеченні ключових параметрів сучасних новин, а саме:

- об'єктивності, яка досягається шляхом мінімізації авторського втручання та уникнення оцінних суджень;
- нейтральності, що підтримується стандартизованими синтаксичними моделями та відсутністю емоційно забарвленої лексики;
- оперативності подачі інформації, яка реалізується через лаконічність та динамічність структури повідомлень.

Особливий акцент буде зроблено на аналізі того, яким чином використання окремих граматичних засобів впливає на сприйняття новини аудиторією. Зокрема:

- пасивні конструкції (*es wird berichtet, es wurde festgestellt*) забезпечують безособовий характер повідомлення, фокусуючи увагу на фактах, а не на мовцеві, що підсилює відчуття достовірності та неупередженості;
- дієприкметникові конструкції (*bei der Sitzung beschlossen, in Berlin verhandelt*) сприяють компактності й підвищують інформаційну насиченість тексту, надаючи йому динамічності;
- Konjunktiv I (*der Kanzler sagte, die Entscheidung sei notwendig*) виконує роль основного граматичного засобу передачі непрямой мови та водночас сигналізує про дистанціювання журналіста від наведених висловлювань, що зміцнює довіру до повідомлення як до неупередженого й професійного.

У підсумку проведеного аналізу буде виокремлено низку стандартизованих моделей подачі інформації, що становлять своєрідний

стильовий код редакційної практики німецькомовного новинного сайту *tagesschau.de*.

Виокремлені моделі охоплюватимуть як синтаксичні шаблони (пасивний стан, Konjunktiv I, дієприкметникові групи), так і типовий лексичний склад (дієслова мовлення, терміни міжнародної політики та безпеки, номінативні групи для заголовків). Їх буде інтерпретовано як маркер німецької журналістської традиції, яка сформувалася в умовах суспільного запиту на достовірну, збалансовану та швидко оновлювану інформацію. Завдяки цьому буде встановлено новинний контент *tagesschau.de*, який набуває впізнаваного стилю, що вирізняє його серед інших європейських та міжнародних медіа і водночас відповідає стандартам якісної журналістики (BBC, Reuters).

Отже, комплексне застосування окреслених методів надасть можливість: виокремити та описати характерні лексико-граматичні засоби німецькомовного новинного дискурсу та пояснити їхню роль у створенні ефекту нейтральності, аргументативності й оперативності подачі інформації.

Висновки до Розділу 1

У першому розділі магістерської роботи здійснено теоретичне узагальнення основних підходів до вивчення лексико-граматичних характеристик новинних текстів у контексті сучасної лінгвістики медіа. Аналіз наукових джерел дозволив визначити новинний дискурс як особливий тип інституційної комунікації, що поєднує інформативність, соціально-регулятивну функцію та прагнення до об'єктивності викладу.

У підрозділі 1.1 узагальнено теоретичні засади медіадискурсу. Визначено, що медіалінгвістика досліджує не лише мовну форму новин, а й соціокультурні, комунікативно-прагматичні та риторичні чинники їх побудови. Новинний текст розглядається як результат професійної мовної діяльності журналіста, що має стандартизовану структуру, спрямовану на забезпечення достовірності й

оперативності подання інформації.

У підрозділі 1.2 проаналізовано підходи зарубіжних (Т. ван Дейк, П. Шародо, М. Лугінбюль, Г. Буркгарт) та українських (Л. Архипенко, О. Боднар, О. Кушнірчук, І. Мариненко, Т. Мельниченко, Н. Талавіра, О. Щербак та ін.) дослідників. Визначено, що спільною рисою їхніх робіт є розуміння новинного дискурсу як особливої мовно-когнітивної системи, у якій форма і зміст підпорядковані інформативній функції. У працях зазначених учених виокремлено ключові параметри новинного мовлення – точність, лаконічність, нейтральність та дистанційованість, що реалізуються через певні лексико-граматичні засоби: пасивні конструкції, Konjunktiv I, безособові та номіналізовані структури.

У підрозділі 1.3 розкрито жанрово-тематичну специфіку новинного контенту порталу tagesschau.de. Встановлено, що новини цього ресурсу характеризуються високим рівнем стандартизації синтаксису, відсутністю емоційно-оцінної лексики, переважанням офіційно-нейтрального стилю та частим використанням непрямої мови як засобу дистанціювання автора від повідомлюваної інформації. Окреслено тематичні домінанти контенту – політичні, економічні, соціальні та міжнародні новини, що відображають суспільно значущі події й формують інформаційний порядок денний. Визначено методологічну основу дослідження, яка поєднує елементи лінгвістичного, контент- і дискурс-аналізу. Такий підхід дозволяє комплексно описати структурно-граматичні, семантичні та прагматичні параметри німецькомовних новинних текстів і встановити закономірності їх функціонування у сучасному медійному просторі.

Узагальнюючи результати теоретичного розділу, можна зробити висновок, що лексико-граматичні особливості новинного дискурсу формують систему стабільних мовних стандартів, яка забезпечує достовірність, нейтральність і впізнаваність новинного жанру. Теоретичні положення, викладені у Розділі 1, створюють методологічну базу для подальшого аналізу німецькомовних новин на порталі tagesschau.de у другому розділі дослідження.

РОЗДІЛ 2. ЛЕКСИКО-ГРАМАТИЧНИЙ АНАЛІЗ НОВИННИХ ТЕКСТІВ НІМЕЦЬКОМОВНОГО ІНФОРМАЦІЙНОГО РЕСУРСУ TAGESSCHAU.DE

2.1. Лексичні параметри новинних повідомлень

2.1.1. Термінологічна лексика та її функції в текстах новин. Однією з найважливіших складових лексичного рівня новинного дискурсу є «термінологічна лексика, яка виконує інформативну» [14, с. 130], «когнітивну та ідентифікаційну функції» [10, с. 166; 29, с. 77]. У німецькомовних текстах новин на порталі *tagesschau.de* терміни репрезентують специфічні сфери суспільного життя – передусім політику, економіку, міжнародні відносини, право, науку й технології. Саме вони забезпечують «точність, стандартизованість і професійність мовлення, що є обов’язковими ознаками журналістського стилю» державного мовлення Німеччини [21; 23; 32].

У межах політичного дискурсу терміни часто виконують роль номінативних маркерів події, позначаючи конкретні політичні процеси, інституції або механізми. Наприклад:

(1) „*Der Bundestag hat das neue **Haushaltsgesetz** verabschiedet*“ [tagesschau.de, 10.03.2019].

(2) „*Die Regierung einigte sich auf ein **Klimaschutzpaket***“ [tagesschau.de, 11.05.2020].

У наведеному прикладі слова *Haushaltsgesetz* та *Klimaschutzpaket* належать до складних термінів (Komposita), характерних для німецької мови. Вони поєднують у собі два або більше компоненти (*Haushalt + Gesetz, Klima + Schutz + Paket*), утворюючи лексеми з високим рівнем семантичної інформативності. Подібні конструкції дозволяють стисло позначити складні явища політичного або соціально-економічного характеру, що є типовим для німецької термінології.

В економічних новинах активно функціонує фінансово-економічна термінологія, зокрема назви індексів, фінансових механізмів та

макроекономічних процесів:

(3) „*Der **Leitzins** bleibt unverändert*“ [tagesschau.de, 10.05.2020].

(4) „*Die **Inflationsrate** ist im September erneut gesunken*“ [tagesschau.de, 28.09.2022].

(5) „*Experten warnen vor einer **Rezession***“ [tagesschau.de, 15.10.2023].

Такі терміни є універсальними для міжнародного економічного дискурсу, однак у німецькому медіапросторі вони набувають національної специфіки через контекстну прив'язку до політики ЄЦБ, Федерального банку Німеччини та економічної стратегії уряду.

У повідомленнях воєнно-політичної тематики простежується часте вживання військової термінології, що відображає актуальність тем безпеки в сучасному інформаційному просторі:

(6) „*Die **Luftabwehrsysteme** wurden in der Ostukraine stationiert*“ [tagesschau.de, 17.06.2024].

(7) „*Die EU will ihre **Verteidigungsstrategie** anpassen*“ [tagesschau.de, 11.05.2025].

Такі лексеми виконують функцію точного фактичного позначення об'єктів або процесів, уникнення оцінності та забезпечення нейтрального, офіційного тону повідомлення – однієї з головних рис редакційного стилю *Tagesschau*.

Окрему групу становить термінологія права, що використовується при висвітленні судових процесів або урядових рішень:

(8) „*Das **Bundesverfassungsgericht** erklärte die Regelung für verfassungswidrig*“ [tagesschau.de, 11.09.2024].

(9) „*Gegen den Minister wurde ein **Ermittlungsverfahren** eingeleitet*“ [tagesschau.de, 12.03.2023].

Ці терміни належать до категорії інституційних назв (*Bundesverfassungsgericht*) та юридичних процесуальних понять (*Ermittlungsverfahren*), що забезпечують документальну точність інформації.

У структурному плані терміни в німецьких новинних текстах поділяються

на: прості (*Rezession, Inflation, Mandat*); складні (*Haushaltsgesetz, Klimapolitik, Energieversorgung*) та дериваційні (*Verstaatlichung, Legalisierung, Finanzierung*).

Із погляду функціонально-стилістичного навантаження, більшість термінів у *tagesschau.de* не потребує пояснення або дефініції, що вказує на передбачуваний високий рівень фонових знань аудиторії державного мовника ARD. Водночас у складних міжнародних сюжетах редакція іноді вводить лексеми з роз'ясненням, наприклад:

(10) „Die sogenannte **Schuldenbremse** – eine im Grundgesetz verankerte Regel – soll die Neuverschuldung begrenzen“ [*tagesschau.de*, 16.11.2020].

Така стратегія підвищує зрозумілість термінів і забезпечує баланс між науковістю й доступністю.

Отже, термінологічна лексика новинних текстів ресурсу *tagesschau.de* становить важливий елемент їхнього змістового й структурного наповнення, забезпечуючи точність та однозначність поданої інформації. Водночас поряд із усталеними термінами, у сучасному німецькому новинному дискурсі спостерігається активне функціонування лексичних запозичень, що є свідченням динамічних мовних процесів, зумовлених глобалізацією, технологічним розвитком і міжкультурною комунікацією. Цей пласт лексики становить особливий інтерес, оскільки демонструє гібридний характер сучасної німецької медійної мови, у якій взаємодіють національні та інтернаціональні елементи.

2.1.2. Запозичення та їхня функціональна роль. У сучасному німецькому новинному дискурсі, зокрема у повідомленнях порталу *tagesschau.de*, спостерігається інтенсивне використання запозиченої лексики (*Lehnwörter, Fremdwörter*), що зумовлено низкою факторів: глобальним характером інформаційних потоків, активною участю Німеччини в міжнародних політичних, економічних та культурних процесах, а також прагненням журналістів до актуалізації й точності опису подій.

Основним джерелом лексичних запозичень для сучасної німецької мови є англійська мова, яка виконує роль глобального медіа-коду. Меншою мірою

трапляються запозичення з французької, італійської та латини. У мовленні *tagesschau.de* англословні лексеми позначають переважно поняття, пов'язані з технологіями, економікою, соціальними мережами, безпекою та культурою.

(1) „Die Bundesregierung hat ein neues **Start-up-Förderprogramm** beschlossen“ [tagesschau.de, 23.11.2023].

(2) „Viele Unternehmen setzen auf **Homeoffice** und flexible Arbeitszeiten“ [tagesschau.de, 11.11.2020].

(3) „Experten warnen vor **Cyberangriffen** auf kritische Infrastruktur“ [tagesschau.de, 20.03.2023].

Як демонструють приклади, запозичення (*Start-up*, *Homeoffice*, *Cyberangriff*) не лише позначають нові явища, але й демонструють економію мовних засобів: вони є стислими, енергетично насиченими та легко інтегрованими в німецьку граматичну систему.

Більшість англіцизмів, що вживаються у *tagesschau.de*, проходять морфологічну адаптацію до німецької мови. Це проявляється у додаванні німецьких афіксів (*-en*, *-ung*, *-er*) або поєднанні з автохтонними компонентами:

(4) „Die Regierung kündigt neue Maßnahmen gegen **Cyberkriminalität** an“ [tagesschau.de, 22.09.2023].

(5) „Das neue **Tracking-System** soll den Datenschutz verbessern“ [tagesschau.de, 25.05.2019].

У прикладах (*Cyberkriminalität*, *Tracking-System*) поєднуються англійські основи (*cyber*, *tracking*) з німецькими словотвірними моделями (*-ität*, *System*), що свідчить про високий рівень інтеграції запозичень у внутрішню мовну систему.

У структурі лексики *tagesschau.de* можна виокремити кілька основних тематичних груп запозичень:

- технологічна сфера: *Server*, *App*, *Update*;
- економіка і бізнес: *Start-up*, *Investor*, *Management*, *Budget*, *Delivery-Service*;
- медіа і комунікації: *Streaming*, *Podcast*, *Social Media*, *Hashtag*,;

- політичний і військовий дискурс: *Taskforce*, *Fake News*, *Spin Doctor*, *Security Briefing*.

Ілюстрації з новин показують різноманіття контекстів:

(6) „*Die EU plant eine Taskforce zur Bekämpfung von Fake News*“ [tagesschau.de, 18.07.2022].

(7) „*Das neue Streaming-Angebot der ARD erreicht Millionen Zuschauer*“ [tagesschau.de, 19.03.2019].

(8) „*Mit einem Update soll die App sicherer werden*“ [tagesschau.de, 16.06.2024].

Запозичена лексика у сучасному німецькому новинному дискурсі виконує низку важливих функцій, пов'язаних із динамікою мовного розвитку та глобалізаційними процесами. Насамперед, вона має *номінативну функцію*, оскільки використовується для позначення нових понять і реалій, яким у німецькій мові ще не знайдено точних відповідників (наприклад: *Start-up*, *Cybersecurity*). Такі одиниці забезпечують оперативність і точність передачі інформації, що особливо важливо для новинних текстів.

Другою є *експресивно-модернізаційна функція*, спрямована на створення ефекту актуальності, динамізму та приналежності до сучасного комунікативного простору. У цьому контексті іншомовні елементи (*Streaming*, *Chatbot*, *Online-Trend*) слугують засобом маркування «мови сьогодення» та сигналізують про інноваційність медійного контенту.

Крім того, запозичення виконують *інтертекстуальну функцію*, сприяючи інтеграції німецькомовних новин у глобальне інформаційне поле. Завдяки англійській мові як універсальному комунікативному коду, тексти стають більш зрозумілими для міжнародної аудиторії, що підсилює ефект міжкультурної взаємодії.

Останньою, але не менш значущою, є *стилістична функція*, яка забезпечує формування нейтрального або «офіційно-модного» тону, притаманного сучасному німецькому журналістському стилю. Таким чином, запозичена лексика не лише розширює семантичний потенціал німецької мови,

але й виступає інструментом модернізації мовного стандарту у сфері медійної комунікації.

Важливо зазначити, що редакційна політика *tagesschau.de* характеризується помірним використанням англіцизмів, на відміну від комерційних ЗМІ. Державний мовник ARD дотримується стандартів мовної ясності й доступності, тому англословні запозичення часто супроводжуються короткими поясненнями або перекладами:

(9) „*Ein sogenanntes **Briefing**, also eine Informationsveranstaltung, fand am Nachmittag statt*“ [tagesschau.de, 21.06.2025].

(10) „*Das neue Konzept des sogenannten **Green Deal** soll Europa klimaneutral machen*“ [tagesschau.de, 16.07.2023].

Таким чином, запозичення у текстах *tagesschau.de* не сприймаються як чужорідний елемент, а виконують роль інтернаціоналізованих носіїв нових понять, інтегрованих у стандартизований журналістський стиль.

Отже, запозичення у німецькомовному новинному дискурсі є невід'ємним елементом сучасної інформаційної мови. Їх функціональна роль полягає у розширенні номінативних можливостей, підвищенні актуальності, модернізації та глобалізації мовного простору. На матеріалі *tagesschau.de* простежується тенденція до раціонального, контрольованого використання іншомовної лексики, що поєднує вимоги точності, міжнародної зрозумілості та мовної культури публічного мовлення.

2.1.3. Неологізми як відображення динаміки сучасного медійного дискурсу. Якщо термінологічна лексика забезпечує точність і стандартизацію повідомлень, а запозичення відображають процеси глобалізації та міжмовної інтеграції, то неологізми становлять показник мовної динаміки та креативності сучасного медіадискурсу, зокрема німецького [9, с. 80]. Їх поява є реакцією на суспільні, політичні, технологічні й культурні зміни [7, с. 53], а новинний простір *tagesschau.de* виступає активним посередником у легітимізації нових слів та виразів.

Неологізмом у сучасному німецькому медіалінгвістичному розумінні є

нове слово або словосполучення, що виникає для позначення нового явища, предмета чи соціального процесу, або набуває нового значення в актуальному контексті [8; 44; 55]. За класифікацією Х. Фляйшера, неологізми можуть бути лексичними (*Energiewende*, *Impfskeptiker*, *Klimakleber*), семантичними (нові значення старих слів, напр.: *Lockdown* → обмеження пересування, *Welle* → хвиля захворювань), словотвірними (дериваційні або композитні форми) [60, с. 117].

Аналіз матеріалу з *tagesschau.de* за 2019–2025 рр. дозволяє виділити кілька основних тематичних кластерів неологічних одиниць:

1. Політична й суспільна лексика: *Kanzlerduell*, *Bürgergeld*, *Protestwelle*, *Gendersternchen*, *Flüchtlingsgipfel*.

(1) „Beim **Flüchtlingsgipfel** in Berlin forderten mehrere Länder mehr Unterstützung vom Bund“ [tagesschau.de, 10.04.2023].

(2) „Das neue **Bürgergeld** ersetzt ab Januar das Hartz-IV-System“ [tagesschau.de, 14.01.2023].

Такі неологізми демонструють прагнення медіа використовувати змістові конденсати для позначення складних соціальних процесів, водночас залишаючись доступними для широкої аудиторії.

2. Екологічна та кліматична тематика: *Energiewende*, *Klimaneutralität*, *Hitzesommer*, *Klimakleber*, *Umweltaktivist:innen*.

(3) „Die sogenannte **Energiewende** gilt als zentrales Ziel der deutschen Klimapolitik“ [tagesschau.de, 17.07.2020].

(4) „Die Polizei löste eine Blockade der **Klimakleber** in München auf“ [tagesschau.de, 12.08.2021].

Лексеми цього типу активно поширюються через медіа, формуючи **нові ідеологічні коди суспільного дискурсу** (екологічна відповідальність, енергетичний перехід тощо).

3. Технологічна сфера: *Chatbot*, *Künstliche Intelligenz (KI)*, *Deepfake*, *Metaverse*, *Online-Betrug*.

(5) „Neue **KI-Modelle** können komplexe Texte in Sekundenschnelle

analysieren“ [tagesschau.de, 15.10.2022].

(6) „*Die Bundesregierung warnt vor **Deepfakes** im Wahlkampf*“ [tagesschau.de, 20.02.2019].

Ця група демонструє інтернаціональний характер неологізації, де нові поняття приходять із глобального технологічного контексту, але отримують німецькі словотвірні моделі.

4. Пандемічна тематика (2020–2023 pp.): *Lockdown, Impfgegner, Maskenpflicht, Corona-Testzentrum, Booster-Impfung*.

(7) „*Nach dem dritten **Lockdown** öffneten die Schulen nur schrittweise*“ [tagesschau.de, 14.01.2020].

(8) „*Viele **Impfgegner** protestierten vor dem Bundestag*“ [tagesschau.de, 20.02.2023].

Ці неологізми пройшли етап масового вживання, ставши історизмами новітнього типу, що збереглися в суспільній пам'яті через частотне використання у ЗМІ.

Переважна більшість неологізмів у новинних текстах *tagesschau.de* утворена за допомогою словоскладання – одного з найпродуктивніших способів німецького словотвору, наприклад: *Klimapolitik, Flüchtlingskrise, Energiepreisdeckel, Datenleak, Gesundheitsministerkonferenz*.

Нерідко застосовується гібридне словотворення, де поєднуються німецькі й англійські компоненти: *Online-Unterricht, Fake-News-Kampagne, Cyberabwehr*.

Такі одиниці свідчать про тенденцію до медійної гібридності, коли журналістська мова поєднує національні й інтернаціональні коди для досягнення максимальної зрозумілості.

Неологізми у *tagesschau.de* виконують кілька ключових функцій. *Номінативна* призначена для позначення нових реалій, подій, явищ (*Energiekrise, Digitalpakt*). *Оцінна функція* полягає у формуванні суспільного ставлення через емоційно нейтральні або злегка марковані новотвори (*Klimakleber* має іронічно-публіцистичний відтінок). Щодо *інформативно-*

інтеграційної функції, то вона забезпечує розуміння міжнародних контекстів (*Lockdown, Booster*). *Ідеологічна* функція спрямована на закріплення ключових понять сучасного дискурсу (*Energiewende, Gendergerechtigkeit*).

Новинна платформа *tagesschau.de* виконує функцію медіального фільтра, через який неологізми переходять із розмовного або вузькопрофесійного середовища у загальномовний вжиток. Завдяки авторитетності джерела та стандартизованості редакційного стилю, нові слова, оприлюднені на цьому ресурсі, часто набувають статусу нормативно прийнятих.

(9) „Prägender Begriff von Scholz: „Zeitenwende“ zum „Wort des Jahres“ gekürt“ [52]. Приклад *Zeitenwende* демонструє, як неологізм, що спершу мав метафоричне політичне значення, через ЗМІ став ключовим концептом німецького суспільно-політичного дискурсу.

Отже, неологізми у новинних текстах *tagesschau.de* відображають не лише розвиток німецької мови, але й трансформацію суспільного мислення, вплив глобальних процесів і технологічних інновацій. Вони функціонують як індикатори мовної еволюції, поєднуючи точність журналістського висловлення з динамікою сучасного комунікативного середовища. Таким чином, неологічна лексика зміцнює когнітивний потенціал новинного дискурсу, підтримуючи його актуальність і гнучкість у зміні соціолінгвістичних реалій.

2.1.4. Мовні кліше та стереотипні конструкції. Після розгляду термінологічної, запозиченої та неологічної лексики, які демонструють інноваційні тенденції сучасного німецького новинного дискурсу, доцільно проаналізувати стабільний компонент лексико-семантичної системи – мовні кліше та стереотипні конструкції. На відміну від неологізмів, що відображають динаміку мовного розвитку, кліше забезпечують сталий, передбачуваний характер журналістського тексту, виконуючи важливу функцію стандартизації та об'єктивізації інформації.

Під мовним кліше у медіалінгвістиці розуміють готову, усталену мовну формулу, яка вживається у певному комунікативному контексті для відтворення типових ситуацій, оцінок або реакцій. Як зазначає Д. Шютте, кліше

у журналістиці «забезпечують пізнаваність стилю, економію мовних засобів та стабільність комунікативної моделі» [53, с. 409]. У новинних текстах *tagesschau.de* мовні кліше відіграють роль «рамкових маркерів» інформації, формуючи типовий синтаксичний і стилістичний формат повідомлення, який відповідає вимогам офіційності, нейтральності та точності.

У результаті аналізу матеріалу *tagesschau.de* можна виокремити кілька основних функціонально-тематичних груп кліше. По-перше, це *кліше офіційного повідомлення*, які використовуються для передачі фактів без емоційного забарвлення:

(1) „*Nach Angaben der Polizei...*“ [tagesschau.de, 10.03.2023].

(2) „*Wie die Regierung mitteilte...*“ [tagesschau.de, 24.11.2021].

(3) „*Laut dem Gesundheitsministerium...*“ [tagesschau.de, 17.03.2025].

(4) „*Nach Informationen des ARD-Hauptstadtstudios...*“ [tagesschau.de, 22.11.2020].

Такі конструкції вказують на джерело інформації, що відповідає стандартам достовірності та перевіреності у німецькій журналістиці. Вони функціонують як засоби маркування об'єктивності.

По-друге, важливу роль грають *кліше прогнозування та очікування* – характерні для політичних і економічних новин:

(8) „*Es wird erwartet, dass...*“ [tagesschau.de, 27.07.2025].

(9) „*Beobachter rechnen damit, dass...*“ [tagesschau.de, 13.08.2021].

(10) „*Nach Einschätzung von Experten...*“ [tagesschau.de, 14.11.2020].

Такі структури виконують, так би мовити, функцію епістемічної модальності, дозволяючи журналісту уникати категоричності, зберігаючи формальну нейтральність.

Зрештою, *кліше узагальнення та завершення* є типовими для заключної частини тексту:

(11) „*Wie es weitergeht, bleibt abzuwarten.*“ [tagesschau.de, 14.08.2025].

(12) „*Die Entwicklung bleibt abzuwarten.*“ [tagesschau.de, 05.02.2024].

(13) „*Ob sich die Lage stabilisiert, ist noch unklar.*“ [tagesschau.de,

14.08.2025].

Розглянуті конструкції створюють ефект відкритого фіналу, характерний для інформаційного жанру, уникаючи оцінних суджень.

Окрім усталених кліше, у текстах *tagesschau.de* систематично повторюються синтаксичні стереотипи, що формують структурний каркас новини. Найчастотнішими є:

- пасивні конструкції без суб'єкта дії:

(14) „*Es wurde beschlossen...*“, „*Es wird geprüft...*“, „*Es sei geplant...*“ → нейтралізують агента дії, створюючи враження офіційності та об'єктивності.

- конструкції з Konjunktiv I (непряма мова):

(15) „*Der Sprecher sagte, die Situation sei unter Kontrolle*“ [tagesschau.de, 14.08.2025] → використовуються як індикатор дистанціювання між автором і висловлюваною позицією.

- модальні кліше:

(16) „*soll*“, „*könnte*“, „*dürfte*“, „*müsste*“ → виражають припущення чи прогноз, підтримуючи нейтральний характер повідомлення.

Клішовані конструкції у німецькому новинному дискурсі виконують низку важливих комунікативно-прагматичних функцій, що забезпечують ефективність і впізнаваність жанру. Передусім, вони виконують *стандартизувальну функцію*, формуючи єдність стилю державного мовлення, що особливо виразно простежується у матеріалах провідних телеканалів ARD та ZDF. Водночас кліше виконують *інформаційно-структурну функцію*, оскільки сприяють впорядкуванню потоку фактів, надаючи повідомленням чітку, впізнавану форму. Не менш важливою є *дистанціювальна функція*, яка забезпечує нейтралізацію авторської позиції та підтримує принцип журналістського об'єктивізму, що є ключовим стандартом німецької інформаційної культури. Нарешті, *прагматична функція* кліше полягає в економії мовних ресурсів і підвищенні оперативності передавання інформації, дозволяючи журналістам ефективно дотримуватися балансу між точністю, нейтральністю й швидкістю публікації новин.

Варто зазначити, що надмірне використання кліше може призвести до стилістичної монотонності. Однак у випадку *tagesschau.de* кліше виступають не механічними шаблонами, а засобом редакційного самоконтролю, який гарантує точність і нейтральність висловлення. Наприклад: „*Nach Angaben der Polizei kam es am Abend in Hamburg zu einem Brand in einem Wohnhaus. Mehrere Personen wurden verletzt. Die Ursache ist noch unklar. Ermittlungen wurden aufgenommen*“ [tagesschau.de, 17.12.2024].

Цей короткий фрагмент демонструє класичний приклад нейтрального німецького новинного синтаксису, який поєднує кліше (*nach Angaben der Polizei, es kam zu, die Ursache ist noch unklar, Ermittlungen wurden aufgenommen*) з граматичними стереотипами (пасив, безособовість, короткі речення).

Отже, мовні кліше та стереотипні конструкції становлять основу лексико-синтаксичного каркасу німецькомовного новинного тексту. Вони забезпечують структурну впорядкованість, стандартизованість і нейтральність журналістського мовлення. На матеріалі *tagesschau.de* простежується свідоме використання таких конструкцій як засобу професійної етики журналіста, що сприяє формуванню довіри аудиторії до інформації та підтримує репутацію видання як джерела офіційно вивіrenих новин.

Аналіз лексичного рівня новинних текстів німецькомовного інформаційного ресурсу *tagesschau.de* засвідчує складну, багатокомпонентну структуру їхнього мовного наповнення, у якій поєднуються елементи стабільності й інноваційності, національного та інтернаціонального, офіційності й комунікативної динаміки.

Проведене дослідження показало, що лексична система сучасного німецького новинного дискурсу функціонує як відкрита й саморегульована система, у межах якої відбувається взаємодія кількох пластів лексики з різним ступенем усталеності та комунікативного навантаження.

Насамперед, термінологічна лексика відіграє визначальну роль у забезпеченні точності, логічності та фактологічної достовірності новинного тексту. Вона формує семантичну основу інформаційних повідомлень,

орієнтованих на офіційні джерела, і сприяє реалізації легітимізації поданої інформації через фаховість і компетентність мовця.

По-друге, запозичення, насамперед англомовного походження, виступають важливим інструментом глобальної комунікації та модернізації мови новин. Їх функціональне навантаження полягає у позначенні нових соціально-технологічних явищ та створенні ефекту сучасності й міжнародної зрозумілості. У *tagesschau.de* вони використовуються стримано, що узгоджується з редакційним стандартом державного мовлення – ясністю, нейтральністю та доступністю.

По-третє, неологізми репрезентують динамічний аспект лексичної системи новинного дискурсу. Вони виникають унаслідок суспільно-політичних трансформацій, науково-технологічного прогресу й соціокультурних зрушень. Їхня поява свідчить про відкритість німецької мови до самооновлення та її здатність оперативно реагувати на актуальні події. Через неологізми медійний текст не лише відображає, а й конструює суспільну реальність, закріплюючи в мовній свідомості нові концепти сучасності.

Окрім того, мовні кліше та стереотипні конструкції становлять стабілізуючий елемент новинного мовлення. Вони забезпечують структурованість, стандартизованість та інформаційну нейтральність текстів. Ці формули виконують не лише прагматичну, а й риторичну функцію: вони сприяють створенню довіри, дистанціюють журналіста від власних оцінок і формують впізнаваний стиль німецької офіційної журналістики.

Таким чином, лексичний рівень німецькомовного новинного дискурсу характеризується поєднанням об'єктивізації та інтерпретації, інформативності та впливовості, національної мовної традиції та глобалізаційних впливів. Мовна система *tagesschau.de* балансує між нормативністю та динамікою, демонструючи приклад оптимальної лінгвістичної гармонії між традицією точного повідомлення та сучасними засобами публіцистичної виразності. Відсоткові показники лексичних засобів, ужитих в текстах новин *tagesschau.de* представлені у Додатку А.

2.2. Граматичні особливості німецькомовних новинних текстів

2.2.1. Пасивні конструкції як засіб формування офіційно-нейтрального стилю. Важливою характерною граматичною рисою німецькомовного новинного дискурсу є широке використання пасивних конструкцій, що «забезпечують формальну безособовість та узагальненість висловлювання» [61, с. 57]. Пасив у німецькій мові, як відомо, використовується для «зміщення фокусу з діяча на саму дію або результат дії, що повністю відповідає структурним і комунікативним вимогам інформаційного жанру» [58].

У сучасних новинних текстах розрізняють два основні типи пасивних конструкцій – пасив дії (Vorgangspassiv) та пасив стану (Zustandspassiv). Обидва активно використовуються у *tagesschau.de* для формування нейтрального стилю повідомлення. Пасив дії виражає сам процес або факт здійснення дії, без зазначення виконавця:

- (1) „*Mehrere Straßen **wurden gesperrt***“ [tagesschau.de, 15.07.2025].
- (2) „*Die Ergebnisse **werden überprüft***“ [tagesschau.de, 21.05.2023].
- (3) „*Der Vertrag **wird unterzeichnet***“ [tagesschau.de, 01.08.2024].

Цей тип пасиву найпоширеніший у повідомленнях про події, рішення, офіційні дії чи наслідки катастроф. Він дозволяє передати дію як факт, незалежний від конкретного суб'єкта, що узгоджується з принципом фактологічної точності.

Пасив стану описує результат завершеної дії або поточний стан, що є наслідком певної події:

- (4) „*Die Grenze **ist geschlossen***“ [tagesschau.de, 14.09.2024].
- (5) „*Das Gebäude **ist beschädigt***“ [tagesschau.de, 11.08.2025].
- (6) „*Alle Flüge **sind gestrichen***“ [tagesschau.de, 20.11.2024].

Такий пасив використовується переважно у повідомленнях про наслідки подій, стихійні лиха, аварії або політичні рішення, де важливо зафіксувати результат, а не процес.

В аналізованих текстах *tagesschau.de* найчастіше пасивні форми утворюються за допомогою допоміжного дієслова *werden* та Partizip II основного дієслова. Типовими для новин є часові форми *Präsens*, *Präteritum* та *Perfekt*, тоді як *Futur I* у корпусі досліджуваних нами текстів не було виявлено (Див. Таблиця 2.2.1).

Таблиця 2.2.1: Приклади використання пасивних конструкцій на новинному порталі *tagesschau.de*

Часова форма	Приклад із <i>tagesschau.de</i>	Переклад українською
Präsens	„Die neuen Maßnahmen werden morgen vorgestellt “ [tagesschau.de, 16.06.2024].	Нові заходи буде представлено завтра.
Präteritum	„Die Opfer wurden ins Krankenhaus gebracht “ [tagesschau.de, 16.06.2024].	Постраждалих було доставлено до лікарні.
Perfekt	„Mehrere Gesetze sind verabschiedet worden “ [tagesschau.de, 16.06.2024].	Було ухвалено кілька законів.

Джерело: сформовано автором

Використання цих форм сприяє темпоральній гнучкості новинного викладу: *Präsens* забезпечує ефект актуальності, *Präteritum* – дистанції, а *Perfekt* – завершеності дії.

Типовою особливістю пасивних конструкцій у новинних повідомленнях є відсутність виконавця дії, тобто агенса. Навіть у випадках, коли дія має очевидного суб’єкта, він часто не називається, щоб зберегти нейтральність вислову. Якщо агенс усе ж вказується, то через прийменникову групу з *von* або *durch*, відповідно до правил німецької граматики:

(7) „Das Gesetz wurde **vom Bundestag verabschiedet**“ [tagesschau.de, 14.02.2025].

(8) „Die Ermittlungen wurden **durch die Polizei eingeleitet**“ [tagesschau.de,

15.08.2025].

Проте в переважній більшості випадків агенс опускається:

(9) „*Eine Untersuchung wurde eingeleitet*“ [tagesschau.de, 11.08.2025].

(10) „*Das Urteil wurde gefällt*“ [tagesschau.de, 13.09.2025].

Таким чином, пасивна конструкція дозволяє перенести комунікативний фокус із суб'єкта на об'єкт або процес, що підсилює інформативну функцію новини.

Пасивні форми особливо поширені в таких тематичних доменах, як:

- політичні повідомлення: „*Ein Abkommen wurde unterzeichnet*“ [tagesschau.de, 14.08.2024], „*Ein Minister wurde ernannt.*“ [tagesschau.de, 12.11.2023].

- економічні новини: „*Die Preise wurden angehoben*“ [tagesschau.de, 09.08.2024], „*Neue Regelungen wurden beschlossen*“ [tagesschau.de, 21.10.2024].

- катастрофи та аварії: „*Mehrere Personen wurden verletzt*“ [tagesschau.de, 17.07.2023], „*Straßen wurden gesperrt*“ [tagesschau.de, 06.08.2025].

- юридичні повідомлення: „*Ein Urteil wurde verkündet*“ [tagesschau.de, 14.11.2023], „*Ein Verfahren wurde eingeleitet*“ [tagesschau.de, 03.04.2021].

За даними вибіркового аналізу 100 новинних текстів (tagesschau.de, 2019-2025 рр.), пасивні конструкції становлять у середньому близько 40 % усіх предикативних структур, що свідчить про їхню домінантну граматичну функцію.

У межах синтаксичної організації німецькомовних новинних повідомлень пасивні конструкції нерідко поєднуються з іншими типовими граматичними моделями, що підсилюють ефект нейтральності та об'єктивності викладу. Однією з найпоширеніших структур є звороти з безособовим займенником “es”, які дозволяють уникнути вказівки на конкретного діяча, зберігаючи інформаційний фокус на самій дії: „*Es wurde entschieden, neue Regeln einzuführen.*“ Така побудова підкреслює безособовий характер ухваленого рішення, що відповідає журналістському стандарту відстороненого викладу.

Ще однією характерною особливістю є використання пасиву з

модальними дієсловами, які передають необхідність або запланованість дії: „*Die Maßnahmen müssen ergriffen werden.*“, „*Das Projekt soll umgesetzt werden.*“ Ці структури одночасно позначають офіційність та імпліцитне посилення на інституційні джерела, що є типовим для інформаційних текстів.

Крім того, пасив активно функціонує у складі підрядних речень, особливо при передачі фактів, що підлягають перевірці або розслідуванню: „*Die Polizei untersucht, ob die Tat geplant gewesen ist.*“ У такому випадку пасивна форма виконує роль засобу граматичної дистанції, підкреслюючи невизначеність суб'єкта дії та забезпечуючи нейтральність журналістського повідомлення.

Такі комбінації дозволяють варіювати ступінь категоричності вислову й структурувати повідомлення без зайвих суб'єктивних оцінок.

Отже, пасивні конструкції є системоутворювальним елементом граматичної організації німецькомовного новинного тексту. Вони забезпечують компактність, нейтральність і структурну впорядкованість викладу. Завдяки своїй універсальності пасив дає змогу уникати надмірної деталізації суб'єктних структур, що відповідає комунікативним принципам журналістського мовлення – інформативності, точності та лаконічності.

2.2.2. Використання безособових конструкцій. Однією з ключових граматичних характеристик німецькомовного новинного дискурсу є систематичне використання безособових конструкцій, що забезпечують нейтралізацію суб'єкта та створюють враження об'єктивності висловлення. На думку науковців, такі конструкції виконують важливу структурну функцію в синтаксисі, зокрема новин, оскільки дозволяють передавати події, процеси або стани без конкретизації діяча, що узгоджується з інформаційною природою новинного тексту [5; 12; 30].

У німецькій мові безособовими вважаються речення, у яких немає вираженого граматичного суб'єкта, або він реалізований за допомогою формального займенника “es”, який не має лексичного значення. Такі речення описують явища, дії або стани, що не мають конкретного виконавця. Наприклад:

(1) „*Es regnet seit Stunden.*“

(2) „*Es wurde beschlossen, neue Maßnahmen einzuführen.*“

(3) „*Es ist zu einem Unfall gekommen.*“

У новинному дискурсі *tagesschau.de* безособові конструкції трапляються надзвичайно часто, оскільки вони сприяють компресії висловлення і дозволяють журналістові зосередити увагу на факті, а не на суб'єкті дії.

Аналіз текстів показав, що в межах новинного синтаксису вживаються кілька основних типів безособових конструкцій, серед яких конструкції з формальним займенником **es**, конструкції з модальними дієсловами у безособовій формі та конструкції з неозначено-особовим займенником **man**.

Конструкції з формальним займенником **es** використовуються для вираження повідомлення про події, рішення або процеси без зазначення суб'єкта:

(4) „*Es wurde entschieden, die Grenzen zu schließen*“ [tagesschau.de, 21.10.2024].

(5) „*Es kam zu mehreren Zwischenfällen*“ [tagesschau.de, 11.02.2023].

(6) „*Es bleibt abzuwarten, wie die Regierung reagiert*“ [tagesschau.de, 23.09.2022].

На нашу думку, такі речення виконують інформаційну функцію: вони подають факт як завершену дію або подію, не акцентуючи уваги на тому, хто її здійснив.

Конструкції з модальними дієсловами у безособовій формі переважно вживаються у формі *man kann* / *man muss* / *es muss* / *es darf* / *es soll*:

(7) „*Es muss schnell gehandelt werden*“ [tagesschau.de, 05.04.2024].

(8) „*Es kann noch zu Verzögerungen kommen*“ [tagesschau.de, 21.10.2024].

(9) „*Man rechnet mit weiteren Diskussionen*“ [tagesschau.de, 27.05.2024].

У таких випадках безособовість поєднується з модальністю, що надає висловленню відтінку узагальнення.

Конструкції з неозначено-особовим займенником **man**, хоча формально мають граматичний суб'єкт, але він є невизначено-узагальненим, тому ми

вважаємо, що за функцією вони належать до безособових:

(10) „*Man hofft auf eine baldige Einigung*“ [tagesschau.de, 15.10.2023].

(11) „*Man spricht von einem historischen Schritt*“ [tagesschau.de, 26.06.2024].

(12) „*Man rechnet mit einem Rücktritt des Ministers*“ [tagesschau.de, 21.03.2024].

У *tagesschau.de* частота вживання конструкцій із *man* дещо менша, ніж формальних безособових із *es*, проте вони частіше використовуються в аналітичних жанрах і в цитуванні експертів.

Виокремлені моделі мають високий ступінь стандартизації та часто повторюються в інформаційних блоках, що створює впізнавану синтаксичну структуру новинного мовлення.

За результатами кількісного аналізу 100 новинних повідомлень порталу *tagesschau.de*, безособові конструкції становлять близько 28% від загальної кількості предикативних структур. Найвищу частотність вони демонструють у коротких телеграфних повідомленнях і оперативних зведеннях, де економія мовних засобів і швидкість подання інформації є ключовими вимогами.

Отже, кількісний аналіз вживання безособових конструкцій у новинних текстах *tagesschau.de* засвідчив наявність кількох стійких синтаксичних моделей. Найпоширенішою серед них є структура „*es wird / wurde + Partizip II*“ (41 %), що функціонує як основний засіб безособового викладу інформації. Вона використовується переважно в офіційних повідомленнях і звітах, де необхідно підкреслити дію без вказівки на виконавця.

Конструкція „*es kam zu + Dativ*“ (24 %) типова для повідомлень про події, інциденти чи аварії. Вона дозволяє лаконічно позначити факт настання події, не конкретизуючи суб'єкта, наприклад: „*Es kam zu einem Unfall.*“

Модель „*man + Verb*“ (16 %) має дещо іншу функцію – вона створює ефект узагальнення та колективної дії, часто вживається в контексті суспільних чи політичних подій.

Нарешті, конструкція „*es muss / soll + Infinitiv werden*“ (19 %) реалізує

модально-оцінне значення необхідності або запланованості дії, часто у текстах, що передають офіційні рішення або прогнози.

Таким чином, різні моделі безособових конструкцій виконують у німецькому новинному дискурсі взаємодоповнювальні функції – від об'єктивного подання фактів до вираження модальної оцінки або узагальнення.

Безособові конструкції мають спільну з пасивом тенденцію «затемнення» суб'єкта дії, проте відрізняються ступенем узагальнення. Пасив описує подію як результат діяльності невизначеного діяча, тоді як безособові речення з *es* або *man* передають процес чи ситуацію як природний або суспільно зумовлений факт, не потребуючи позначення агенса. Наприклад:

- „*Die Entscheidung wurde getroffen.*“ (пасив – підкреслює дію як факт);
- „*Es wurde entschieden, ...*“ (безособове – підкреслює результат як даність).

Отже, безособові конструкції становлять невід'ємну частину граматичного оформлення німецькомовного новинного тексту. Вони виконують функцію граматичної нейтралізації суб'єкта, забезпечуючи узагальненість, компактність і точність подання інформації. Завдяки регулярному використанню моделей типу *es wurde beschlossen, es kam zu, man erwartet*, новинний дискурс *tagesschau.de* набуває структурної одноманітності, яка сприяє стандартизації журналістського мовлення та швидкому сприйняттю повідомлення читачем.

2.2.3. Konjunktiv I як граматичний засіб непрямої мови. Однією з провідних граматичних ознак німецькомовних новинних текстів є систематичне використання Konjunktiv I (так званого Konjunktiv der indirekten Rede), що виконує функцію відтворення чужого мовлення в непрямій формі. Застосування цієї граматичної форми дозволяє чітко відмежовувати позицію автора від висловлювання, на яке він посилається, забезпечуючи тим самим точність цитування й синтаксичну нейтральність повідомлення.

У граматичній системі сучасної німецької мови *Konjunktiv I* належить до дієслівних способів й уживається переважно для передачі непрямої мови

(indirekte Rede). Її основна функція полягає в тому, щоб відтворити висловлювання іншої особи без втручання автора – на відміну від прямої мови або *Konjunktiv II*, що має гіпотетичний характер.

У новинному дискурсі *tagesschau.de* ця форма забезпечує граматичне маркування дистанції між журналістом і джерелом інформації, водночас залишаючи вислів нейтральним і достовірним:

(1) „Der Kanzler sagte, die Wirtschaft **werde sich erholen**“ [tagesschau.de, 21.10.2023].

(2) „Nach Angaben der Polizei **sei** der Brand unter Kontrolle“ [tagesschau.de, 10.05.2024].

(3) „Das Auswärtige Amt teilte mit, es **gebe** keine Hinweise auf Verletzte“ [tagesschau.de, 24.04.2023].

Найбільш уживаними формами *Konjunktiv I* є *Präsens* та *Perfekt*; *Futur I* застосовується рідше, переважно в офіційних повідомленнях про наміри або прогнози (Див. Таблиця 2.2.3.1)

Таблиця 2.2.3: Форми *Konjunktiv I*, які застосовуються на новинному сайті *tagesschau.de*

Часова форма	Приклад (Tagesschau.de)	Переклад українською
Präsens	„Er sagte, die Situation sei stabil.“	Він сказав, що ситуація стабільна.
Perfekt	„Die Sprecherin erklärte, es sei entschieden worden.“	Речниця заявила, що рішення було ухвалено.
Futur I	„Der Minister betonte, man werde handeln.“	Міністр наголосив, що буде вжито заходів.

Джерело: сформовано автором

Особливість *Konjunktiv I* полягає в незалежності від часових планів основного речення: дія відтворюється у формі, яка не виражає реального часу, а

лише передає граматичну функцію посилання на інше джерело.

У *tagesschau.de* переважають дві структурні моделі непрямої мови. Підрядна модель із сполучником **dass** використовується після дієслів повідомлення, оцінки або припущення (*sagen, erklären, mitteilen, betonen, berichten, vermuten*):

(4) „*Der Sprecher erklärte, dass die Regierung neue Maßnahmen plane*“ [tagesschau.de, 11.11.2024].

(5) „*Die Polizei teilte mit, dass der Täter festgenommen sei*“ [tagesschau.de, 21.04.2022].

Натомість безсполучникова модель характерна для коротких інформаційних повідомлень і заголовків:

(6) „*Nach Angaben der Behörden gebe es keine Verletzten*“ [tagesschau.de, 08.07.2024].

(7) „*Das Ministerium teilte mit, weitere Tests seien geplant*“ [tagesschau.de, 20.10.2023].

Застосування безсполучникової конструкції є типовим для новинних зведень, оскільки вона «скорочує синтаксичну структуру та підсилює ефект стислості» [63, с. 107] й оперативності викладу.

Отже, вибір форми *Konjunktiv* на новинному сайті *tagesschau.de* залежить не лише від граматичних правил, а й від комунікативної потреби зберегти дистанційованість та формальну точність.

За результатами кількісного аналізу 100 текстів із *tagesschau.de*, форми *Konjunktiv I* трапляються в 89,5 % повідомлень, що підтверджує їхню системну роль у синтаксичній структурі новин.

Найчастіше ця форма поєднується з дієсловами *sagen, erklären, betonen, mitteilen, berichten*, які є типовими предикатами непрямої мови в журналістському стилі.

Таким чином, *Konjunktiv I* є одним із найважливіших граматичних засобів оформлення непрямої мови в німецькомовних новинних текстах. Його використання забезпечує граматичну точність, формальну нейтральність та

дотримання стандартів об'єктивності журналістського мовлення. Завдяки системності вживання цієї форми на порталі *tagesschau.de* створюється ефект дистанційованого, документально точного викладу, який дозволяє зберігати баланс між інформуванням та уникненням авторської оцінки.

2.2.4. Інверсія як синтаксичний засіб актуалізації повідомлення.

Однією з характерних синтаксичних ознак німецькомовного новинного дискурсу є використання інверсії – порушення звичного порядку слів із метою зміщення комунікативного фокусу та виділення актуально значущої інформації [1; 28]. У структурі німецького речення, де порядок слів має жорсткі граматичні правила, інверсія постає функціональним інструментом актуалізації повідомлення, який забезпечує виразність, компактність і динаміку тексту.

Інверсія у німецькій мові – це зміна позиції підмета і присудка або інших членів речення, яка не порушує граматичної правильності, але змінює інформаційний акцент висловлення [62, с. 77]. Згідно з нормами синтаксису німецької мови, присудок у головному реченні посідає другу позицію, однак порядок решти компонентів може варіюватися залежно від прагматичних потреб. Саме ця варіативність активно використовується в новинних текстах для структурної економії та семантичного виділення головного елемента повідомлення.

У новинному дискурсі *tagesschau.de* виявлено кілька типових моделей інверсій, які мають різну функціональну спрямованість. Найпоширеніший тип – це темпоральна інверсія, яка характеризується винесенням обставини часу на початок речення, що надає повідомленню динаміки й формує логічну послідовність подій, наприклад:

(1) „*Am Freitag wurde das neue Gesetz verabschiedet*“ [tagesschau.de, 24.10.2023].

(2) „*Gestern kam es zu schweren Überschwemmungen im Süden Deutschlands*“ [tagesschau.de, 20.05.2022].

(3) „*Heute beginnt in Brüssel der EU-Gipfel*“ [tagesschau.de, 23.10.2025].

У наведених прикладах актуалізується момент події, а не діяч, що

повністю відповідає інформаційним завданням новинного повідомлення. Темпоральна інверсія трапляється в понад 60% коротких новинних повідомлень, оскільки вона дозволяє одразу орієнтувати реципієнта в часі.

За локативної інверсії в ініціальну позицію виноситься обставина місця, що дозволяє створити ефект просторової прив'язки події, наприклад:

(4) „*In Berlin hat die Polizei mehrere Demonstranten festgenommen*“ [tagesschau.de, 18.07.2023].

(5) „*An der Grenze wurden zusätzliche Kontrollen eingeführt*“ [tagesschau.de, 12.10.2022].

(6) „*Im Bundestag wird heute über den Haushalt abgestimmt*“ [tagesschau.de, 21.10.2022].

Локативна інверсія виконує функцію організації тексту: у повідомленнях про політику, катастрофи або протести вона одразу позначає місце дії, підсилюючи конкретність і наочність повідомлення.

Інверсійний порядок може реалізовуватися через винесення причинно-наслідкової обставини, що забезпечує логічний зв'язок між попереднім і наступним реченнями:

(7) „*Aufgrund der steigenden Zahlen werden neue Maßnahmen vorbereitet*“ [tagesschau.de, 17.03.2025].

(8) „*Nach dem Treffen sollen weitere Gespräche folgen*“ [tagesschau.de, 23.03.2023].

Такі структури створюють зв'язок між фактами і забезпечують текстову когерентність, що особливо важливо для аналітичних новин.

Інверсія у новинних текстах має не лише граматичну, а й інформаційно-структурну функцію. Її основні комунікативні ролі:

- *актуалізація нового повідомлення* – висунення тематично значущого елемента на початок речення: „*In den frühen Morgenstunden wurde der Verkehr teilweise eingestellt*“ [tagesschau.de, 19.09.2022].

- *підтримка інформаційної зв'язності* – зв'язок між попереднім і поточним реченнями: „*Zuvor hatte es heftige Diskussionen gegeben. Danach folgte*

die Abstimmung“ [tagesschau.de, 23.07.2025].

- компенсація відсутності експресивних засобів – у нейтральному стилі новин інверсія замінює інтонаційні засоби акцентування.

Згідно з аналізом 100 текстів *tagesschau.de*, інверсійні конструкції трапляються у 72% повідомлень. Найбільшу частотність вони мають у коротких новинах і репортажах, меншу – в аналітичних статтях.

Розглянемо ще деякі приклади з ресурсу ***tagesschau.de***:

(11) „***Nach den Angriffen in der Nacht*** wurden zusätzliche Sicherheitskräfte entsandt“ [tagesschau.de, 16.12.2024].

(12) „***In Paris*** hat Präsident Macron neue Maßnahmen angekündigt“ [tagesschau.de, 23.10.2024].

(13) „***Am Nachmittag*** trafen die Außenminister erneut zusammen“ [tagesschau.de, 17.11.2023].

(14) „***Aufgrund der Wetterlage*** wurden mehrere Flüge gestrichen“ [tagesschau.de, 23.12.2024].

(15) „***An den Börsen*** zeigte sich eine deutliche Erholung“ [tagesschau.de, 23.10.2023].

Наведені приклади демонструють, як інверсія забезпечує актуалізацію важливого компонента повідомлення (час, місце, причина, наслідок), не порушуючи при цьому граматичної норми німецького речення.

Отже, інверсія в німецькомовному новинному дискурсі є важливим синтаксичним засобом актуалізації інформації. Вона забезпечує чіткість викладу, інформаційну насиченість і динамічність тексту, допомагаючи виділити тематично значущі елементи – час, місце, причину або наслідок події. У поєднанні з пасивними та безособовими конструкціями інверсія формує структурну основу німецької новинної синтаксики, що забезпечує баланс між лаконічністю, логічністю й акцентованою інформативністю, необхідними для текстопобудови новинних повідомлень.

2.2.5. Партиципні конструкції як засіб синтаксичної компресії тексту.

Однією з граматичних особливостей німецькомовних новинних текстів є

використання партиципних конструкцій, які виконують функцію синтаксичної компресії – тобто скорочення складних синтаксичних структур без втрати смислової насиченості. У медійному дискурсі такі конструкції забезпечують економність, динамічність і високий ступінь інформативності, що є ключовими вимогами журналістського стилю.

Лексикон лінгвістичних термінів визначає партиципні конструкції як «нефінітні форми дієслова (Partizip I і Partizip II), які поєднують у собі ознаки дієслова та прикметника» [62, с. 127]. Вони виконують описову, уточнювальну або узагальнювальну функцію і часто замінюють підрядні речення або атрибутивні звороти.

У структурі новинного тексту партиципні форми дозволяють компресувати повідомлення, надаючи йому офіційності, об'єктивності й компактності, наприклад:

(1) „*Von Experten bestätigt, gilt die Studie als zuverlässig*“ [tagesschau.de, 20.05.2021].

(2) „*In Berlin gestartet, hat das Projekt großes Interesse geweckt*“ [tagesschau.de, 22.10.2021].

(3) „*Von der Regierung beschlossen, treten die neuen Regeln morgen in Kraft*“ [tagesschau.de, 19.05.2020].

Такі конструкції характерні для синтаксису новин, оскільки вони дають змогу передавати додаткову інформацію без розгортання повного речення, що зберігає ритмічність і структурну ясність тексту.

У німецькому новинному дискурсі переважають три типи партиципних структур. *Атрибутивні партиципні конструкції* виконують функцію означення та замінюють підрядні речення з *der, die, das*:

(4) „*Die von der WHO veröffentlichten Daten zeigen einen neuen Trend*“ [tagesschau.de, 23.10.2022].

(5) „*Die gestiegenen Preise führen zu Protesten*“ [tagesschau.de, 12.07.2021].

(6) „*Die in Brüssel geführten Gespräche gelten als entscheidend*“ [tagesschau.de, 26.10.2025].

Такі конструкції забезпечують стислість і формальну нейтральність, що є типовими для офіційно-інформаційного стилю.

Ініціальні партиципні конструкції (Partizipialgruppen im Vorfeld) стоять на початку речення та виконують функцію контекстуального фону або причинно-наслідкового уточнення:

(7) „*Von der Opposition kritisiert, verteidigte der Minister seine Reformpläne.*“ [tagesschau.de, 13.09.2024].

(8) „*In Berlin gestartet, entwickelt sich das Projekt europaweit*“ [tagesschau.de, 22.02.2021].

(9) „*Von vielen erwartet, fiel die Entscheidung schneller als gedacht*“ [tagesschau.de, 11.09.2022].

Такі структури виконують інформативну та композиційну функцію, адже дозволяють створити передумову або контекст без окремого підрядного речення.

У поєднанні з іменниками партиципні форми утворюють віддієслівні словосполучення, притаманні бюрократично-нейтральному мовленню:

(10) „*Die **angeordneten** Maßnahmen sollen sofort umgesetzt werden*“ [tagesschau.de, 23.10.2024].

(11) „*Die **laufenden** Untersuchungen werden nächste Woche abgeschlossen*“ [tagesschau.de, 13.06.2021].

(12) „*Die **geplanten** Reformen stoßen auf Kritik*“ [tagesschau.de, 23.10.2021].

Проілюстровані структури роблять текст кондесованим і формально беземоційним, що відповідає принципам інформаційної нейтральності журналістики.

Партиципні структури у новинних текстах *tagesschau.de* виконують такі функції: компресивну, інформативно-акцентну, експресивно-згортальну текстоорганізуючу та функцію організації тексту.

Компресивна функція (скорочення синтаксичних зв'язків) реалізується через заміну розгорнутих підрядних речень, наприклад, підрядне речення „*Da die Regierung das Gesetz beschlossen hat, ...*“ замінюється на словосполучення

„Von der Regierung beschlossen“.

Інформаційно-акцентна функція полягає в тому, що важливий контекст виноситься на початок речення, зберігаючи динаміку викладу.

Функція організації тексту призначена для поєднання кількох фактів в одному реченні без порушення логічної структури.

Своєю чергою, *експресивно-згортальна функція* реалізується через створення ефекту документальної об'єктивності, характерної для офіційного медіастилю.

За результатами аналізу 100 текстів *tagesschau.de*, партиципні конструкції виявлені у 64 % матеріалів.

Найчастіше вживаються атрибутивні (*Partizip II*), рідше – дієприкметникові конструкції у препозиції.

Наведемо деякі приклади з текстів новин, представлених на порталі *tagesschau.de*:

(13) „*Die von der Bundesregierung angekündigten Maßnahmen treten morgen in Kraft*“ [tagesschau.de, 04.08.2022].

(14) „*Von Experten bestätigt, gilt die Studie als Grundlage für weitere Entscheidungen*“ [tagesschau.de, 15.08.2024].

(15) „*In München eröffnet, zieht die Ausstellung viele Besucher an*“ [tagesschau.de, 21.10.2020].

(16) „*Die gestiegenen Preise führen zu neuen Verhandlungen*“ [tagesschau.de, 23.10.2024].

(17) „*Von vielen erwartet, fiel die Entscheidung überraschend früh*“ [tagesschau.de, 12.09.2021].

Наведені приклади демонструють типові синтаксичні моделі, що забезпечують компресію тексту при збереженні змістовної точності. Варто зазначити, що партиципні конструкції виконують роль структурних еквівалентів підрядних речень, але водночас забезпечують лаконізм, узагальненість і логічну цілісність висловлювання (Див. Таблиця 2.2.5).

Таблиця 2.2.5: Порівняльна характеристика частиципних і підрядних конструкцій

Тип конструкції	Форма вираження	Обсяг інформації	Стилістичний ефект
<i>Підрядне речення</i>	„ <i>Da die Regierung das Gesetz beschlossen hat, ...</i> “	Розгорнутий	Пояснювальний, аналітичний
<i>Партиципна конструкція</i>	„ <i>Von der Regierung beschlossen, ...</i> “	Скорочений	Офіційний, нейтральний, динамічний

Джерело: сформовано автором

Отже, частиципні конструкції в німецькомовних новинних текстах є одним із найефективніших засобів синтаксичної компресії. Вони дозволяють економно передавати складну інформацію, надаючи тексту офіційного, об’єктивного й лаконічного звучання. У поєднанні з інверсією та безособовими формами вони формують типову граматичну архітектоніку німецького новинного дискурсу, забезпечуючи баланс між інформативністю, точністю та компактністю викладу.

2.2.6. Складні речення у структурі новинних текстів. Важливою ознакою синтаксичної організації німецькомовних новин є використання складних речень, які забезпечують зв’язність, логічну структурованість і багаторівневу подачу інформації. У новинному дискурсі, де важливо поєднати точність фактів, ці речення відіграють ключову роль у передачі причинно-наслідкових, часових і умовних зв’язків між подіями.

На відміну від аналітичних або художніх текстів, де складні речення часто виконують стилістичну або експресивну функцію [4; 27], у новинах вони мають інформаційно-структурну роль. Вони дозволяють: економно об’єднувати кілька повідомлень у межах одного синтаксичного цілого; забезпечувати логічну зв’язність тексту; відтворювати часову, причинну або умовну залежність подій; уникати надмірної фрагментації, властивої коротким простим реченням, як у контекстах:

(1) „*Nachdem der Bundeskanzler die Gespräche beendet hatte, begann die Pressekonferenz*“ [tagesschau.de, 20.06.2024].

(2) „*Obwohl die Lage angespannt bleibt, zeigen sich erste Fortschritte*“ [tagesschau.de, 23.08.2025].

(3) „*Da die Ermittlungen noch laufen, gibt es keine weiteren Informationen*“ [tagesschau.de, 22.07.2021].

У новинних текстах часто використовується препозиція (висунення частини складного речення на початок), що дозволяє створити тематичну рамку та логічно підготувати читача до головної інформації:

(4) „*Während die Feuerwehren weiter im Einsatz sind, wird die Zahl der Opfer geprüft*“ [tagesschau.de, 16.04.2020].

(5) „*Nachdem die EU-Kommission den Bericht vorgestellt hatte, reagierten mehrere Mitgliedsstaaten kritisch*“ [tagesschau.de, 21.04.2023].

Цей прийом є типовим для вступних абзаців або розгорнутих аналітичних новин.

Складні синтаксичні конструкції з кількома підрядними реченнями характерні для аналітичного стилю новин, коли подається структурований аналіз причин, наслідків та умов події.

(6) „*Da die Nachfrage stark gestiegen ist und die Lager leer sind, steigen die Preise weiter*“ [tagesschau.de, 18.05.2020].

(7) „*Wenn die Inflation zurückgeht, könnten die Zinsen sinken, was den Konsum ankurbeln würde*“ [tagesschau.de, 21.10.2021].

Такі структури сприяють підвищенню логічної прозорості викладу, проте не порушують нейтральності стилю.

У коротких інформаційних повідомленнях переважають безсполучникові структури, де зв'язок між частинами виражено інтонаційно або через розділові знаки:

(8) „*Die Polizei ermittelt, erste Ergebnisse werden am Montag erwartet*“ [tagesschau.de, 24.02.2025].

(9) „*Das Parlament stimmte zu, das Gesetz tritt nächste Woche in Kraft*“

[tagesschau.de, 21.10.2024].

Безсполучникові конструкції сприяють компресії повідомлення та підсилюють ефект офіційної сухості викладу.

За результатами аналізу 100 текстів *tagesschau.de*, найпоширенішими виявилися причинно-наслідкові та темпоральні складні речення. Протиставні конструкції з *obwohl*, *dennoch* характерні для аналітичних матеріалів, а умовні (*wenn*, *falls*) – для прогностичних текстів (Див. Таблиця 2.2.6.1)

Таблиця 2.2.6.1: Частотність використання складних речень у текстах новин сайту *tagesschau.de*

Тип складного речення	Частотність (%)	Типові сполучники
Причинно-наслідкові	34 %	<i>weil, da, deshalb, daher</i>
Часові	28 %	<i>nachdem, als, während, bevor</i>
Умовні	14 %	<i>wenn, falls</i>
Протиставні (концесивні)	12 %	<i>obwohl, trotzdem, dennoch</i>
Безсполучникові	8 %	інтонаційно / комою

Джерело: сформовано автором

Виокремлені типи складних речень реалізовані, наприклад, у контекстах:

(10) „*Da der Streik auch am Wochenende fortgesetzt wird, kommt es zu weiteren Zugausfällen*“ [tagesschau.de, 23.06.2022].

(11) „*Während die Ermittlungen laufen, wächst der Druck auf die Regierung*“ [tagesschau.de, 12.09.2023].

(12) „*Obwohl die Entscheidung umstritten ist, tritt das Gesetz in Kraft*“ [tagesschau.de, 21.08.2022].

(13) „*Wenn die Inflation sinkt, könnte sich die Konjunktur erholen*“ [tagesschau.de, 23.10.2023].

(14) „Die Polizei sucht nach Zeugen, Hinweise nimmt jede Dienststelle entgegen“ [tagesschau.de, 11.09.2021].

Наведені приклади демонструють різні типи зв'язку між частинами речення, які забезпечують логічну, часову та причинно-наслідкову організацію новинного тексту.

У синтаксисі німецькомовного новинного тексту складні речення виконують низку функцій. Інформаційно-структурна дозволяє логічно зв'язати декілька фактів в одне повідомлення. Композиційна функція забезпечує плавні переходи між частинами тексту, тоді як когерентна підтримує внутрішню єдність смислових компонентів. Нарешті, компресивна функція полягає у зменшенні кількості окремих речень при високій щільності інформації.

У поєднанні з партиципними й інверсійними конструкціями складні речення створюють синтаксичний каркас німецької новини, який дозволяє поєднати стислість і багатосаровість змісту.

Таблиця 2.2.6.2: Порівняльна таблиця синтаксичних засобів у новинному тексті

Синтаксичний засіб	Основна функція	Приклад
Інверсія	Актуалізація компонента	„In Berlin wurden neue Regeln beschlossen.“
Партиципна конструкція	Компресія інформації	„Von der Regierung beschlossen, treten die Regeln in Kraft.“
Складне речення	Логічний зв'язок подій	„Da das Gesetz verabschiedet wurde, gelten neue Regeln.“

Джерело: сформовано автором

Отже, складні речення у структурі німецькомовних новинних текстів відіграють організаційну та когерентну роль, забезпечуючи логічність, послідовність і цілісність подачі інформації. Вони поєднують окремі події у

причинно-наслідкові, темпоральні або умовні ланцюги, що дозволяє журналістові передавати складні інформаційні зв'язки у лаконічній і зрозумілій формі. Разом з інверсією, партиципними й безособовими конструкціями вони формують типову граматичну модель німецького новинного синтаксису, яка відповідає принципам об'єктивності, структурної чіткості та функціональної компресії тексту.

Відсоткові показники граматичних засобів, ужитих в текстах новин *tagesschau.de* представлені у Додатку Б.

Висновки до Розділу 2

У процесі лексико-граматичного аналізу німецькомовних новинних текстів встановлено, що тексти інформаційного ресурсу *tagesschau.de* характеризується високим ступенем стандартизації, структурною впорядкованістю та функціональною збалансованістю між інформативністю й нейтральністю викладу. Його лінгвістична організація спрямована на оптимальну передачу фактів за допомогою мовних засобів, які одночасно забезпечують достовірність, компактність і відсутність суб'єктивного забарвлення.

Лексичне наповнення новинних повідомлень визначається функціональною точністю, термінологічною насиченістю та відсутністю емоційно-оцінних елементів. Проведений аналіз показав, що термінологічна лексика становить ядро новинного словника, особливо в матеріалах політичної, економічної та правової тематики. Вона виконує функцію номінації ключових понять і гарантує концептуальну чіткість повідомлення.

Встановлено, що запозичення, переважно з англійської мови, відображають інтеграцію німецькомовного медіадискурсу в глобальний інформаційний простір і виконують роль маркера сучасності та технологічного прогресу. Їхнє використання свідчить про адаптаційні процеси в лексиці сучасної німецької мови.

З'ясовано, що мовні кліше та стереотипні конструкції є показником жанрової стабільності новинного дискурсу. Вони забезпечують передбачувану структуру сприйняття та стандартизують інформаційну подачу, що важливо для швидкої комунікації з масовою аудиторією.

Отже доведено, що лексичний рівень німецькомовних новин характеризується поєднанням термінологічної точності, міжкультурної відкритості та фразеологічної шаблонності, що створює мовну основу для реалізації об'єктивного інформаційного стилю.

Граматичні особливості новинних текстів формують структурний каркас повідомлення, який забезпечує компактність і когерентність викладу. Найхарактернішими є такі засоби, як Konjunktiv I, безособові конструкції, інверсія, партиципні конструкції, складні речення.

Встановлено, що Konjunktiv I виконує функцію дистанціювання мовця від цитованої інформації та виступає показником достовірності, реалізуючи стратегію мовного нейтралітету. Безособові конструкції забезпечують децентрацію суб'єкта дії та посилюють об'єктивність повідомлення. Інверсія використовується як засіб тематичної актуалізації, що дозволяє винести найінформативніший компонент у позицію початку речення. Партиципні конструкції є ефективним інструментом синтаксичної компресії – вони дозволяють передавати додаткову інформацію без розгортання підрядних структур. Складні речення формують логічну й часову послідовність викладу, забезпечують когерентність і відображають взаємозв'язки між подіями через причинно-наслідкові, умовні чи часові зв'язки.

Виокремлені граматичні засоби реалізують основні комунікативні принципи журналістського стилю – інформативність, чіткість, нейтральність і композиційну узгодженість.

Лексичні й граматичні параметри німецькомовного новинного тексту перебувають у системній взаємодії. Термінологічна лексика поєднується з нейтральними граматичними структурами, що дозволяє уникнути експресивності, тоді як партиципні й безособові конструкції підтримують ефект

об'єктивного дистанціювання. Таким чином, лексико-граматична цілісність новини забезпечує її комунікативну ефективність, перетворюючи текст на інструмент інформаційного впливу без явної оцінності.

Отже, результати аналізу свідчать, що новини ресурсу *tagesschau.de* демонструють високий ступінь лінгвістичної адаптованості до вимог інформаційного жанру. Їхня лексико-граматична організація підпорядкована завданню – передати максимально точну, лаконічну й нейтральну інформацію, що реалізується через поєднання термінологічної точності, синтаксичної компресії та граматичної стандартизації. Такі тексти становлять зразок функціонального синтаксису сучасної німецької журналістики, у якому кожен мовний рівень (лексичний, морфологічний, синтаксичний) виконує визначену комунікативну функцію – інформувати, а не інтерпретувати.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

Магістерська робота присвячена комплексному аналізу лексико-граматичних особливостей німецькомовного новинного дискурсу на матеріалі інформаційного ресурсу *tagesschau.de*, що належить до провідних джерел сучасних суспільно-політичних медіа Німеччини.

У результаті дослідження встановлено, що новинний дискурс становить специфічну форму інституційної комунікації, де мовна структура підпорядкована комунікативним завданням – інформувати точно, оперативно та нейтрально, забезпечуючи водночас ефект достовірності й об'єктивності. Мовна організація новинних текстів відображає взаємодію лексичних, граматичних і синтаксичних рівнів, які утворюють цілісну систему функціонально вмотивованих засобів.

У першому розділі узагальнено теоретико-методологічні засади вивчення медійного дискурсу в сучасній лінгвістиці. Визначено, що новинний текст є результатом професійної мовної діяльності, зорієнтованої на суспільно значущі теми, де лінгвістична форма тісно пов'язана з інформаційною функцією.

На основі аналізу наукових праць (Т. ван Дейк, М. Лугінбюль, Г. Буркгарт, О. Щербак, Л. Архипенко, Т. Мельниченко та ін.) з'ясовано, що основними характеристиками новинного мовлення є точність, лаконічність, нейтральність, об'єктивність і стандартизованість. Ці параметри забезпечуються через типові лексико-граматичні засоби – пасивні та партиципні конструкції, Konjunktiv I, безособові структури, кліше, які сприяють формуванню уніфікованої комунікативної моделі новинного тексту.

Жанрово-тематичний аналіз контенту *tagesschau.de* показав, що матеріали порталу належать до офіційно-інформаційного різновиду медіамовлення, орієнтованого на об'єктивне висвітлення політичних, економічних, соціальних і міжнародних подій. Новини характеризуються високим рівнем синтаксичної впорядкованості, відсутністю емоційно-оцінної лексики та стандартизованими

моделями побудови повідомлення, що є ознакою професійного журналістського стилю.

У другому розділі здійснено лексико-граматичний аналіз німецькомовних новинних текстів, який виявив системність мовних засобів, що забезпечують інформативність, нейтральність і компактність викладу.

Встановлено, що лексичний склад новин *tagesschau.de* характеризується переважанням термінологічної лексики, що забезпечує точність і формалізованість викладу. Помітною є активна присутність англomовних запозичень, які виконують функцію маркерів сучасності та глобалізованого комунікативного простору. Окрему групу становлять мовні кліше та стереотипні конструкції, які слугують індикаторами жанрової стандартизації й забезпечують передбачуваність структури тексту.

На граматичному рівні новинні тексти характеризуються синтаксичною компресією та формальною нейтральністю. Найпоширенішими засобами є: Konjunktiv I, який виражає дистанціювання журналіста від джерела інформації та підкреслює її достовірність, безособові конструкції, що усувають експліцитного суб'єкта, створюючи ефект об'єктивності. Інверсія використовується для тематичної актуалізації повідомлення. Партиципні конструкції забезпечують стислість і динамічність викладу. Нарешті, складні речення формують причинно-наслідкові та темпоральні зв'язки, сприяючи логічній когерентності тексту.

Проведений аналіз дозволив визначити, що лексико-граматичні засоби функціонують у взаємодії, утворюючи збалансовану систему, яка забезпечує чіткість і раціональність німецькомовного новинного дискурсу. Їхня інтеграція створює ефект формальної об'єктивності, що є визначальною рисою німецької журналістської традиції. У лексичному плані новинний дискурс тяжіє до точності й міждисциплінарності, у граматичному – до синтаксичної економії та формалізації, у функційному – до комунікативної нейтральності та інституційної достовірності.

Отже, новинні тексти *tagesschau.de* відзначаються високим рівнем мовної

організованості, структурної компактності та когерентності. Їхня лексико-граматична архітектоніка реалізує основні комунікативні принципи журналістського стилю – інформативність, точність, нейтральність і стандартизованість викладу.

Результати дослідження підтверджують, що лексико-граматичний аналіз є ключовим інструментом для виявлення закономірностей побудови медійного тексту та може бути застосований у подальших дослідженнях із медіалінгвістики, стилістики, перекладознавства та міжкультурної комунікації.

Перспективи подальших досліджень убачаємо у розширенні корпусу аналізованих новинних текстів за рахунок інших німецькомовних медіаплатформ, що дозволить зіставити лексико-граматичні тенденції різних редакційних стилів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Арібжанова І. М. Інверсія як поняття комунікативної граматики. *Українське мовознавство*. 2019. Вип. 1. С. 62-83.
2. Архипенко Л. М. Англомовна лексика в сучасних українських медійних текстах (функціональний аспект). *Вчені записки Таврійського національного університету ім. В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика*. 2022. Т. 33(72), № 6(1). С. 7–12.
3. Боднар О., Кушнірчук О. Лінгвориторична організація німецьких та українських медійних текстів. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2023. Вип. 59(1). С. 131–136.
4. Божко О. Складні речення в газетних заголовках (на матеріалі регіональних інтернет-видань). *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2019. Вип. 24(1). С. 50-54.
5. Бондаренко О. Є. Функційно-семантична парадигма односкладного власне безособового речення в сучасному медіадискурсі (на матеріалі українських газет). *Науковий вісник Херсонського державного університету". Серія : Лінгвістика*. 2018. Вип. 33. С. 26-29.
6. Борисенко Н. Д. Методика проведення наукових досліджень: Навчально-методичний посібник. Видання 2-ге, доповнене, виправлене. Житомир : Вид-во ЖДУ, 2024. 74 с.
7. Вусик Г., Павлик Н. Неологізми як мовне відображення російсько-української війни 2022 року. *Закарпатські філологічні студії*. 2022. Випуск 23. Том 1. С. 52–57.
8. Гавран М., Білик О., Пуга О. Неологізми – джерело збагачення словникового складу англійської мови. *Сучасні тенденції розвитку філології та лінгвістики : матеріали II Науково-практичної конференції* (Київ, 29–30 травня 2020 р.). 2020. С. 38–41.
9. Грималюк А. До проблеми актуальності позитивно конотативного аспекту семантики німецьких фразеологізмів у пресі ХХІ століття. *Наукові*

записки Національного університету «Острозька академія». Серія: Філологічна. 2015. Вип. 52. С. 79–82.

10. Дільна О. А. Нові професійні ролі вчителя та їхні назви: термінологічний аналіз. *Термінологічний вісник*. 2023. Вип. 7. С. 164-172.

11. Ємець О. Типи та прагматичний ефект висунення у сучасних художніх і газетних текстах. *Філологічний дискурс*. 2018. Вип. 7. С. 213-220.

12. Калениченко М. М. Предикативність і модальність як семантичні ознаки безособового речення. *Мовні і концептуальні картини світу*. 2015. Вип. 1. С. 296-304.

13. Кірілічева В. Скорочення з евіденційною семантикою в текстах неофіційної комунікації інтернет-дискурсу: типологія, структурні особливості, прагматичний потенціал. *Мовознавство*. 2025. № 2. С. 35-62.

14. Козачук А. М. Перекладацькі трансформації та прийоми: термінологічні виклики у перекладознавстві. *Нова філологія*. 2023. № 89. С. 129-136.

15. Колібаба Л. Уникаймо суцільної вибірки! *Культура слова*. 2014. №81. С. 152-154.

16. Лук'янов Є. Концепт деколонізації і перспективи розвитку національного медіа простору. *Інтегровані комунікації*. 2025. Вип. 1. С. 66–74.

17. Мариненко І., Мельниченко Т. Порушення словотвірних і морфологічних норм у медійних текстах (на матеріалі стрічки новин УНАН). *Scientific Notes of the Institute of Journalism*. 2024. Т. 1. С. 36–46.

18. Мироненко Г. В. Типологія темпоральних стилів взаємодії особистості з медіа реальністю. *Наукові студії із соціальної та політичної психології*. 2015. Вип. 35. С. 244-257.

19. Навальна М., Костусяк Н., Межов О. Субстантивно-атрибутивні моделі творення вторинних номінацій у медійних текстах. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету ім. М. Коцюбинського. Серія: Філологія (мовознавство)*. 2023. Вип. 36. С. 9–21.

20. Осипенко В. Розуміння поняття дискурсу: від теорії до практики в

сучасному лінгвістичному дослідженні. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2023. Вип. 70(2). С. 183-187.

21. Підлуцька Д. О., Підлуцький О. Г. Особливості створення та просування журналістських інтернет-продуктів у новітніх умовах на прикладі порталу tochka.net. *Наукові записки Інституту журналістики*. 2016. Т. 4. С. 62-67.

22. Потапенко С. І. Тексти англомовних новин: руйнування жанрового канону? *Вісник Львівського університету. Серія філологічна*. 2019. Вип. 70. С. 64-77.

23. Путькалець Л. Журналістські стандарти у мовленні новостворених філій НТКУ. *Теле- та радіожурналістика*. 2017. Вип. 16. С. 209-214.

24. Радзієвський Т. В. Комунікативна подія та її репрезентація в дискурсах різного типу (на матеріалі мов європейського культурного ареалу). *Актуальні проблеми української лінгвістики: теорія і практика*. 2024. Вип. 49. С. 6-22.

25. Сизонов Д. Ю. Методи лінгвістичного дослідження медіатексту: до проблеми наукової інтерпретації. *Актуальні проблеми української лінгвістики: теорія і практика*. 2015. Вип. 30. С. 53-62.

26. Талавіра Н. Моделі аранжування англомовних новинних текстів. *Синопсис: текст, контекст, медіа*. 2024. № 30(3). С. 197-205.

27. Ткач О. В., Андрейко Я. В. Складні речення з відношенням ідентифікації в текстах художнього стилю. *Лінгвістичні дослідження*. 2017. Вип. 46. С. 138-145.

28. Толочко О. Інверсія як риторична фігура в англійському модерністичному дискурсі (синергетичний та психолінгвістичний виміри). *Іноземна філологія*. 2024. Вип. 137. С. 159-168.

29. Хуторна Л. С., Кулігіна Н. Ф., Бабенко М. Ф., Куцобіна Ж. А. Взаємозв'язок та взаємопроникнення загальноновживаної та термінологічної лексики української мови. *PrOsvita*. 2024. № 1. С. 76-98.

30. Цимбаліста Л. Р. Безособові пасивні конструкції: німецько-

українські паралелі. *Науковий вісник Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Сер. : Філологічні науки (мовознавство)*. 2016. № 6. С. 200-203.

31. Шевцов М. П., Голіков О. С. Проблематизація дискурсу та дискурсування проблем: методологія дослідження. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія : Соціологічні дослідження сучасного суспільства: методологія, теорія, методи*. 2023. Вип. 50. С. 7-19.

32. Штурхецький С. В. Особливості дотримання журналістських стандартів під час висвітлення бойових дій. *Інформаційне суспільство*. 2016. Вип. 23. С. 25-30.

33. Щербак О. М. Дискурс німецькомовних інтернет-новин : лінгвориторичний аспект : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04 «Германські мови» / Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя. Ніжин, 2016. 216 с.

34. Щербак О.М., Степанчук М.О. Лінгвориторична роль KONJUNKTIV I у текстах німецькомовних інтернет-новин: збірник тез доповідей XXI Міжнародної науково-практичної конференції «Modern technologies and science: problems, new and relevant developments», 26-28 травня, 2025. Сарагоса, Іспанія. С. 217-219.

35. Яницька О. М. Мовленнєві засоби вираження лінгвопрагматичних аспектів заголовків статей французького медійного дискурсу (на прикладі друкованих видань). *Наукові записки Національного університету "Острозька академія"*. 2014. Вип. 48. С. 132-134.

36. Ярова А. Г., Степчук Ю. П. Риторичний потенціал порядку слів у текстах україномовних та англomовних новинних повідомлень. *Закарпатські філологічні студії*. 2023. Т. 27, № 2. С. 199-203.

37. ARD-aktuell. Redaktionsstatut der ARD-aktuell. Hamburg, 2021. 28 S.

38. Bayer G. *Nachrichtenjournalismus. Grundlagen und Praxis*. Wiesbaden : Springer VS, 2018. 240 S.

39. Burkhardt G. *Medientextsorten*. Berlin : de Gruyter, 2010. 192 p.
40. Charaudeau P. *Langage et discours*. Paris : Hachette, 2005. 223 p.
41. Fairclough N. *Critical Discourse Analysis: The Critical Study of Language*. London : Longman, 1995. 265 p.
42. Foucault M. *The Archaeology of Knowledge*. New York : Pantheon Books, 1972. 245 p.
43. Friedrich K. *Sprache in den Medien: Nachrichten und ihre sprachliche Struktur*. Berlin : De Gruyter, 2019. 210 S.
44. Grosse R. Sprachliche Normen als soziale Normen und ihre Bedeutung für die Verbreitung von Neologismen. *Linguistische Arbeitsberichte* 18. Leipzig, 2017.
45. Hepp A. *Medienkultur im digitalen Zeitalter*. Wiesbaden : Springer VS, 2022. 254 S.
46. Hepp A., Hasebrink U. *Medien und gesellschaftlicher Wandel*. Wiesbaden : Springer VS, 2022. 298 S.
47. Kleinsteuber H.-J. *Medienpolitik und Rundfunk in Deutschland*. Wiesbaden : Springer VS, 2019. 324 S.
48. Lemke W. *Digitale Transformation des Nachrichtenjournalismus*. Baden-Baden : Nomos, 2022. 215 S.
49. Lippmann M. *Journalistische Textsorten und ihre sprachlichen Merkmale*. München : UVK, 2020. 198 S.
50. Luginbühl M. *Medienkommunikation*. Tübingen : Narr, 2014. 276 p.
51. Pörksen B., Detjen J. *Die Kunst des Möglichen: Journalismus in der Demokratie*. München : DVA, 2021. 276 S.
52. *Prägender Begriff von Scholz: „Zeitenwende“ zum „Wort des Jahres“ gekürt*. URL: <https://www.tagesspiegel.de/gesellschaft/gesellschaft-fur-deutsche-sprache-zeitenwende-zum-wort-des-jahres-gekurt-9001189.html>, 09.12.22 (дата звернення: 09.02.2025)
53. Schütte D. Das schöne Fremde. Angloamerikanische Einflüsse auf der Sprache der deutschen Zeitschriftenwerbung. *Studien zur*

Kommunikationswissenschaft. Opladen, 2016. Bd. 16. S 409.

54. tagesschau.de. URL: <https://www.tagesschau.de> (дата звернення: 2024–2025).

55. Teubert W. *Neologie und Korpus. Neologie und Korpus (Studien zur deutschen Sprachen. Bd. 11)*; hrsg. von W. Teubert. Tübingen: Günter Narr Verlag, 2018. 170 S.

56. van Dijk T. A. *Discourse as Structure and Process*. London : SAGE Publications, 1997. 356 pp.

СПИСОК СЛОВНИКІВ

57. Селіванова О.О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми. Полтава: Довкілля-К, 2008. 712 с.

58. Duden. Deutsches Universalwörterbuch [Electronic resource] / Die CD-ROM basiert auf der 5., neu bearbeiteten und erweiterten Auflage der Buchausgabe. Mannheim: Bibliographisches Institut & F.A. Brockhaus AG, 2013. - Title from screen.

59. Duden. Die Grammatik: Unentbehrlich für richtiges Deutsch. 10. Aufl. Berlin : Bibliographisches Institut, 2022. 896 S.

60. Fleischer W. *Phraseologie der deutschen Gegenwartssprache*: VEB Bibliographisches Institut Leipzig, 1982. 250 с.

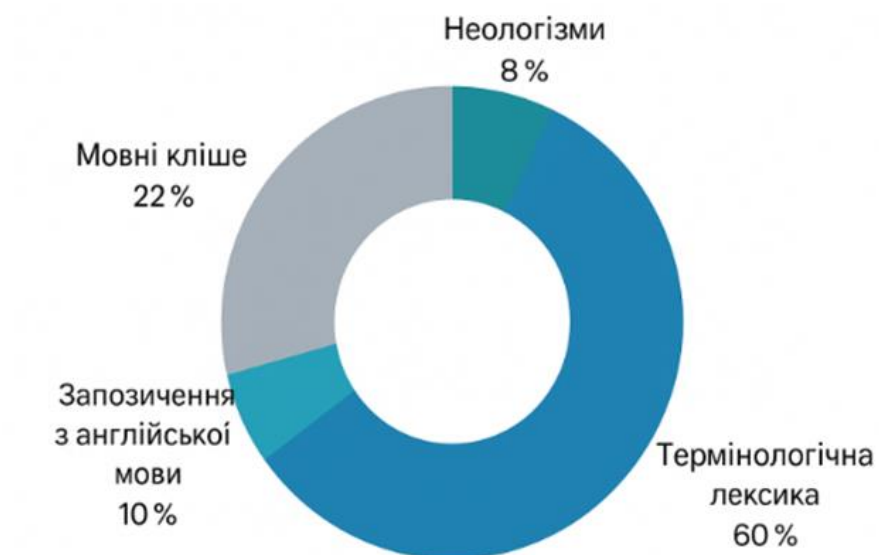
61. Glück H., Klappenbach R., Steinitz W. *Metzler-Lexikon Sprache*. Stuttgart - Weimar, 2013. *Wörterbuch der deutschen Gegenwartssprache*. Berlin, 2019. 1978 S.

62. *Lexikon sprachwissenschaftlicher Termini*. VEB Bibliographisches Institut, 2015. 281 S.

63. *Linguistisches Wörterbuch* by Theodor Lewandowski, 2016. 473 S.

ДОДАТОК А

Діаграма: Відсоткові показники лексичних засобів, ужитих в текстах новин tagesschau.de

ДОДАТОК Б

Діаграма: Відсоткові показники граматичних засобів, ужитих в текстах новин tagesschau.de

